

Боқий фикр

Жаҳон — кенг, дунёда мамлакат кўп, лекин бу оламда бетакрор она юртимиз, Ўзбекистонимиз — яккаю ягона. Бу гўзал юрт, бу муқаддас замин фақат бизга ато этилган.

Ислон КАРИМОВ

Kuch — bilim va tafakkurda

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT XALQ ZIYOLILARI GAZETASI معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2016-yil 13-iyul, chorshanba № 56 (8913)

Ўзбекистон:

Қудратли қанотлар оғушида

Vatanimiz mustaqilligining 25 yilligi oldidan

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг йигирма беш йиллигини нишонлашга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида”ги Қарори халқимиз интиқиб кутган хушxabар бўлди.

Ўз тақдирини ўз қўлига олган озод халқ тўйига хушxabар бу. Машаққатли, бунёдкор йигирма беш йилнинг 9125 тонгини Ватан деб бошлаган миллат тўйи бу. Йигирма беш ёшида инсониятнинг ярмини бирлаштириб, ҳамкорликнинг нажот марказига айланган

Ўзбекистоннинг тўйи бу. Буюк келажагининг энг қийин доволаридан ўтган халқ тўйи бу.

Кеча ва бугунга қараб кўзларимиз икки сабадан

намланади: кечанинг заҳматларидан, бугуннинг неъматларидан. Шаҳару қишлоқларимиздаги файзу шавқ одамларимиз чехраларига кўчгандек гўё. Бир

ажиб хушнуд тароват кўзлардан кўзларга, сўзлардан сўзларга ўтаёттир. Гўзал Ўзбекистонда энг улуғ, энг азиз байрам бошланаёттир.

Саккиз сўзнинг сирлари

Мустақиллигимизнинг 25 йиллигини “Гўзал ва бетакроримсан, муқаддас Ватаним, жоним сенга фидо, Ўзбекистоним!”, деган бош гоё остида нишонляймиз. Президентимиз қароридан гавҳардек порлаб турган саккиз самимий сўз сафланиб соҳир сезимларимиздан сўзлаёттир. Бу сўзлар содиқ фарзандларнинг она Ватанга ўтли муҳаббат изҳори. Шунинг учун ҳам уларни шунчаки, ҳисси айтиб бўлмайди. Айниқса, “жоним сенга фидо!”, деган жойини.

“Гўзал”. Бу — қадимий туркий, ўзбекча кўшсўз. “Гўзал”, яъни “кўз ол”, “кўз олувчи”; “қарасанг, кўзингни олиб кўяди. Ўзига тортаверади. Қайта-қайта, қайрилиб-қайрилиб, яна тўймай, қарайверасан, деган маъноларни беради. Дарҳақиқат, боғу-роғлар, чўлу тоғлар, води-ю воҳалар гўзал. Жамолини кўз-кўз қилаётган тарихий ва замонавий иншоотлар гўзал. Барчасининг боиси — халқимизнинг мамнун чехраси гўзал.

(Давоми 8—9-бетларда.)

Yil tarbiyachisi — 2016

Тарбиячи — куёш

у меҳр ва билим нуруни ҳаммага тенг сочиши лозим

Республикамиздаги 4916 та мактабгача таълим муассасасининг моддий-техник базаси бойиб, уларда таълим-тарбия тизими такомиллашмоқда. МТМлараро соғлом рақобат муҳитини яратиш ва тарбиячилар орасидан энг илгор ва ижодкорларини аниқлаш, уларни рағбатлантириш мақсадида ўтказиб келинаётган «Йил тарбиячиси» кўрик-танловининг бу йилги республика bosқичи иштирокчиларни пойтахтга чорлади.

(Давоми 2-бетда.)

ЎЗБЕКИСТОН МЕВА-САБЗАВОТЛАРИ — ЖАҲОН БОЗОРИДА ЭНГ ХАРИДОРГИР

“Ўзэкспомарказ”да I Халқаро мева-сабзавот ярмаркаси очилди

Президентимиз Ислон Каримовнинг 2016 йил 1 июндаги Халқаро мева-сабзавот ярмаркасини ташкил этиш ва уни ҳар йили ўтказиб туриш чора-тадбирлари тўғрисидаги қарорига асосан ташкил этилган мазкур ярмарка Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирликлари, “Ўзбекозиковқатхолдинг” холдинг компанияси, “Ўзбекозиковқатзахира” уюшмаси, “Ўзагроэкспорт” ихтисослаштирилган ташқи савдо компанияси ҳамкорлигида ташкил этилди.

Тадбирнинг очилишида Президентимиз Ислон Каримов раҳнамолигида аг-

рар тармоқда чуқур таркибий ўзгаришлар амалга оширилгани самарасида мева-сабзавотчилик, боғдорчилик ва узумчилик изчил ривожланаётгани таъкидланди. Давлатимиз раҳбарининг 2016 йил 12 апрелдаги “Мева-сабзавот, картошка ва полиз маҳсулотларини харид қилиш ва улардан фойдаланиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори мамлакатимизда мева-сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтириш, боғдорчиликни ривожлантиришда муҳим дастуриламал бўлмоқда.

(Давоми 2-, 16-бетларда.)

2016-yil 13-iyul, № 56 (8913)

Хозирги кунда Мудофаа вазирлиги тасарруфидоги олий ҳарбий таълим муассасаларида қатор мутахассисликлар бўйича офицер кадрлар тайёрланаёпти. Таъкидлаш жоизки, мазкур таълим муассасаларида юрт посбонларини тайёрлаш ва тарбиялаш ҳозирги замон талабларига тўла мос келадиган, янги ўқув-техник ва маънавий-ахлоқий асосда йўлга қўйилган.

10 июль куни Вазирлар Маҳкамаси ҳузуриндаги Давлат тест маркази масъул ходимлари иштирокида республикамиз олий ҳарбий таълим муассасаларига ўқишга кириш истагида бўлган абитуриентларнинг билимлари синовдан ўтказилди.

Тошкент ахборот технологиялари университети махсус факультетида бу жараёнга пухта ҳозирлик кўрилди.

— Аввал ҳар бир абитуриент ўз яшаш ҳудудида жойлашган Мудофаа ишлари бўлимида тиббий кўрикдан ўтказилди, — дейди махсус факультет бошлиғи ўринбосари, полковник Шухрат Юсупов. — Сўнгра уларнинг жисмоний тайёргарлиги, ақлий ва руҳий салоҳияти, саводхонлиги машғулот, суҳбат, ижодий иш(ёзма) усулида баҳоланди. Бугун улар математика, физика ҳамда она тили ва адабиёт фанларидан ўз билимларини синовдан ўтказишади. Шунга ҳам алоҳида таъкидлаш керакки, бугунги замон ҳарбий соҳадаги кадрлардан ҳам хорижий тилларни ўзлаштиришни талаб этади. Шу маънода, ўтган йилдан эътиборан бўлажак курсантларнинг инглиз тилидан (она тили ва адабиёт фани блоки таркибидан) эғзалган билимлари ҳам синовдан ўтказиладиغان бўлди.

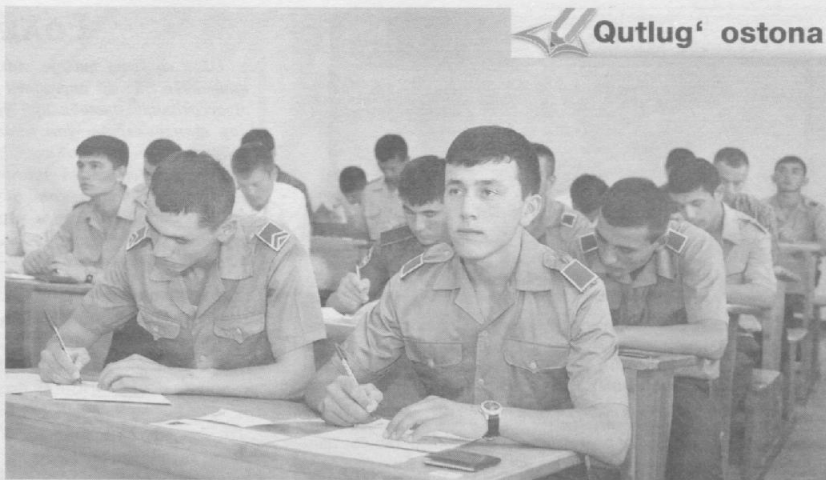
— Уғлим Шамшод Расулов болалигидан ҳарбийликка ҳавас қўйди, — дейди бухорлик Шамсия Назруллаева. — Бунга бобосининг кўп йиллар шу соҳада ишлагани сабаб бўлди. Бобо ва набира ўртасида ҳарбий касб тўғрисидаги суҳбатлар натижага ўлароқ жажжи қалбда Ватан ҳимояси, халқ тинчлиги ва осойишталиги, одамларнинг

хавфсизлиги йўлида хизмат қилиш, жасоратлар кўрсатиш иштиёқи ортиб борди. Бухоро вилояти гуруҳи таркибидан "Ёш қутқарувчилар" мусобақаси республика босқичида иштирок этиб, фахрли ўринга сазовор бўлди. Мактабни битирган, Тошкент ҳарбий-телекоммуникация йўналишидаги академик лицейида тахсини давом эттирди. Бу ерда жисмоний тайёргарлик имтиҳон-

ларини аъло баҳога топширди. Уғлимнинг тест синовларидан ҳам муваффақиятли ўтишига ишонаман.

Ватанимизнинг мудофаа қудрати ва халқимизнинг осойишталигини сақлашда Жиззах олий ҳарбий авиация билим юртининг муносиб ўрни бор. Мазкур даргоҳ Куролли Кучларга етук ҳарбий авиация инженерлари ва вертолёт учувчилари тайёрлаб беришга ихтисослашган. Мазкур билим юртига курсантларни қабул қилишга бағишланган тест синовлари бўлиб ўтди.

— Мен ҳам келгусида етук офицер бўлишни орзу қиламан, — дейди абитуриент Фарҳод Тангиринов. — Шу кунгача жисмоний чиникиш, тиббий кўрик, руҳий-психологик имтиҳонлардан муваффақиятли ўтдим. Ниятим — тест синовларидан ҳам муваффақиятли ўтиб, келгусида етук билимли мутахассис бўлиб, ватанимиз осмонининг ҳаммаши тинч ва мусаффо бўлишига муносиб ҳисса қўиши.

Qutlug' ostona

Билим ва салоҳият синови

ундан ўтганлар ҳарбий бўлади

Республикамиздаги барча олий ҳарбий билим юртли қатори Тошкент олий умумқўшин кўмондонлик билим юртида ҳам кириш тест-синовлари бўлиб ўтди. Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида миллий армиямизда, хусусан, ҳарбий кадрлар тайёрлаш борасида изчил ислохотлар амалга оширилмоқда. Ҳарбий хизматчиларнинг профессионаллик, жанговарлик ва интеллектуал даражаси юксалмоқда. Айни пайтда ёшлар ўртасида ҳарбий хизматнинг нуфузи тобора ошиб бораётди.

Бешариқлик абитуриент Наврўз Турғунов ҳаётини Ватан ҳимоясида ёшашни касб билан боғлаш ниятида. Бешариқ агроиктисодиёт касб-ҳунар коллежини тамомлаган Наврўз муддатли ҳарбий хизматни ҳам аъло даражада ўтади ва ҳарбий қисм кўмондонлиги томонидан берилган тавсияномага эга бўлди. Ўзи танлаган соҳа бўйича етук мутахассис

бўлиш унинг ягона мақсадига айланиб, мазкур олий ҳарбий билим юртига ўқишга кириш учун ҳужжат топширди.

— Тест саволларига жавоб топшимда мактабда, касб-ҳунар коллежида олган билимларим қўл келди, — дейди Наврўз. Орзум — ушбу ўқув юртининг курсанти бўлиб, ҳарбий билимларни пухта эғаллаб, Ватанимга содиқ посбон бўлиш!

Самарқанд олий ҳарбий автотомобиль кўмондонлик-муҳандислик билим юртида ҳам Ватан ҳимоясига бўлиш орзусидаги бир гуруҳ мард ва жасур ўғлонлар давлат тест синовларини топширишди.

Мамлакатимиз мудофаа тизимида муҳим аҳамиятга эга бўлган йўналишлар бўйича мутахассис кадрларни етказиб бераётган мазкур билим юртининг Куролли Кучларимизда алоҳида ўрни бор. Шу боис, билим юртида белгиланган меъёрларга асосан, абитуриентлар уч босқичда қатъий талаблар асосида ташкил

этилган синов жараёнларидан ўтишади.

Ҳарбий бўлишни мақсад қилган йигитлар қатъий тайёргарлик билан дастлабки синовлардан етарли натижага эга бўлиб, юқори кўтаринлик билан давлат тест синовларини топширишди.

— Ҳарбий бўлиш мақсадида муддатли ҳарбий хизмат давомидан янада қатъийлашди, — дейди шартнома асосидаги ҳарбий хизматчи Асадбек Отамуродов. — Юртимизда ҳарбийлар учун яратилган имкониятлардан унумли фойдаланиб, ҳарбийлик касбини мукамал эғаллашга қарор қилдим ва бугун ўз омадимни синая қўрдим. Мустақил она Ватанимизнинг мудофаа кўрғонини мустаҳкамлаш, унинг тинчлигини, осойишталигини асраш меннинг ҳаётий шiori-мага айланди. Ва бу йилда ҳар қандай машаққатларни, қийинчиликларни энг би ўтишга тайёрман.

Зилола МАДАТОВА,
Абдусаттор СОДИҚОВ,
Аброр УМАРКУЛОВ,
Ҳаким ЖўРАЕВ,
«Ma'rifat» мухбирлари

Қутлуг орзулар остонасида

Жиззах давлат педагогика институтинида ҳам абитуриентлардан ҳужжат қабул қилиш меъёрий талаблар асосида амалга оширилмоқда.

— Ўзбекистон Республикаси Президентининг жорий йил 26 майдаги «2016-2017 ўқув йилида Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасаларига ўқишга қабул қилиш тўғрисида»ги қарори ижросини таъминлаш асосий вазифамиз, — деди қабул комиссияси масъул котиби Абдумўмин Қўшоқов. — Янги ўқув йилига қабулни ташкил этиш бўйича махсус комиссия тузилди, унинг ҳар бир аъзосига аниқ вазифалар юклатилган. Бу йил институтимиздаги таълим йўналишларига 1695 нафар (535 нафари давлат гранти, 1160 нафари тўлов-контракт) талаба қабул қилиш режалаштирилган. Асосийси, бу ерга ёшлар тарбиясига муносиб ҳисса қўишига аҳд қилган йигит-қизлар ҳужжат топширмоқдалар.

Айтиш жоизки, қабул жараёнида абитуриентлар учун барча шароитлар яратилган. Абитуриентларнинг саволларига жавоб бериш учун маслаҳат хоналарида юқори малакали профессор-ўқитувчилар фаолият кўрсатмоқда. Тиббий топшириш, абитуриентларнинг ота-оналари учун алоҳида жойлар ташкил этилган. Бундай қулайлик фар-

зандларни ҳам, ота-оналарни ҳам хушнуд этмоқда.

— Бугунги кунда мамлакатимизда хорижий тилларни ўрганишга алоҳида эътибор қаратилаяпти, — дейди Жиззах компьютер технологиялари касб-ҳунар коллежи битирувчиси Сабоҳат Абулқосимова. — Бу жиҳат танловимни қатъийлаштирди. Мақсадим — келажакда инглиз тили фани бўйича малакали педагог бўлиб етишиш.

— Зафаробод агросаноат ва транспорт касб-ҳунар коллежини тугатдим, — дея суҳбатимизга қўилади Дилрабо Бурхонова. — Туманимиздаги 6-мактабда барча қулайликларга эга бўлган замонавий спорт зали қурилмоқда. Бундай янгиланишлар қишлоқ ёшларининг спорт билан мунтазам шуғулланишларига имкон яратади. Жараёнга муносиб ҳисса қўиши мақсадида жисмоний маданият (хотин-қизлар спорт йўналиши бўйича) таълим йўналишига ҳужжат топширдим. Орзум — келгусида олий маълумотли мураб-

бий бўлиб ёшларга сабоқ бериш.

Айни пайтда институтга ҳужжат топшираётган абитуриентлар сафи кун сайин кўпаймоқда. Қабул комиссияси аъзолари Улғубек Мусурмонов ва Жаҳонгир Маждидовнинг таъкидлашича, Давлат тест марказининг «АБС абитуриент» базасига ўқишга ҳужжат топширган йигит-қизлар тўғрисидаги маълумотлар ўз вақтида киритиб берилмоқда. Шунингдек, тест синовлари ўтказиладиغان бино ва аудиториялар ҳам тахт ҳолатга келтирилмоқда.

Жиззах воҳасида кейинги йилларда sanoat жадал суръатлар билан ривожланимоқда. Соҳани малакали кадрлар билан таъминлашда Жиззах политехника институтининг ўзига хос ўрни бор. Айниқса, «Жиззах» махсус индустриал зонаси ташкил этилиши аҳоли фаровонлигини янада юксалтириш, ёшларни иш билан таъминлаш масаласини ижобий ҳал этишда муҳим аҳамият касб этмоқда. Бу ўз навбатида институтда тахсил олиб, олий маълумотли кадрлар бўлиб етишишни орзу қилган ёшларга қаноат бағишляпти.

Институт қабул комиссиясининг масъул котиби Эркин Шодмоновнинг таъкидлашича, бу йил ўқув даргоҳи бакалавриятга жами 1105 нафар талаба қабул қилиш режалаштирилган. Ёшлар орасида менежмент, электр энергияси, электр механикаси ва электр технологиялари, бино ва иншоотлар қурилиши, экология ва атроф-муҳит муҳофазаси каби таълим йўналишларига қизиқиш катта.

Зарбдор туманидан келган абитуриент Муҳриддин Раҳматов янги очилган «Электроника ва асбобсозлик (тармоқлар бўйича)», Ўзбекистон Куролли Кучлари сафида хизмат қилиб, олий ўқув юртига кириш тавсияномасини қўлга киритган Обиджон Турғунов «Ташишни ташкил этиш ва транспорт логистикаси» таълим йўналишига ҳужжат топширганини мамнуният билан қайд этди.

Ҳар иккала олий таълим муассасасида ҳам ҳужжат топшириш жараёни қизгин давом этмоқда. Мустақил ҳаёт остонасида турган йигит-қизларимиз эртанги кунимиз, мамлакатимиз иқтисодиётига олий маълумотли мутахассис бўлиб хизмат қилишни ўзларига мақсад қилиб олишган.

Абдусаттор СОДИҚОВ,
«Ma'rifat» мухбири

Yangiliklarda yurt nafasi

❖ **Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси марказий кенгаши томонидан "Ўзбек халқи тарихий меросининг замонавий тараққиётдаги роли" мавзuida илмий-амалий конференция ташкил этилди.**

Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси марказий кенгаши раиси С.Отамуродов, Темурийлар тарихи давлат музейи директори Х.Файзиев ва бошқалар Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида дунё цивилизацияси ривожига улкан ҳисса қўшган буюк аждодларимизнинг тарихий меросини ўрганиш, унинг бугунги тараққиётдаги аҳамиятини аҳоли, айниқса, ёшлар ўртасида кенг тарғиб этишга алоҳида эътибор қаратилаётганини таъкидлади.

"Миллий тикланиш" демократик партияси маънавий-маърифий соҳадаги ишларни янада кучайтириш, ёшларда миллий гуруҳ ва ифтихор туйғуларини мустаҳкам қарор топтириш, тарихий, маданий ва илмий-интеллектуал меросни асрашга қўмаклашиш масалаларига алоҳида эътибор қаратмоқда.

Тадбирда "Ўзбек халқи тарихий меросининг замонавий тараққиётдаги роли" номли тўпламининг тақдими ўтказилди.

❖ **Анджонда "Стоматологиянинг долзарб муаммолари" мавзuida республика илмий-амалий анжумани бўлиб ўтди.**

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ўзбекистон стоматологлар уюшмаси, Тошкент давлат стоматология институти Анджон филиали ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда Президентимиз раҳнамолигида аҳолининг соғлигини муҳофаза қилиш, тиббий хизмат сифатини янада яхшилаш, тиббиёт муассасалари моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, соҳа ходимларининг билими ва касб маҳоратини ошириш, касалликларни аниқлаш ва даволашда илм-фан ютуқлари ва замонавий технологиялардан самарали фойдаланишга алоҳида эътибор қаратилаётгани таъкидланди.

Тадбирда "Ўзбекистон стоматологиясининг истиқболлари", "Оғиз бўшлиғи шиллиқ қавати касалликларини даволаш стандартлари", "Ўзбекистонда стоматолог мутахассисларнинг малака ошириши учун яратилган имкониятлар", "Стоматологияда қўлланиладиган замонавий пломба ашёлари" каби мавзуларда маърузалар тингланди.

❖ **Сирдарёда "Хуқуқий давлат ва фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятини шакллантиришда оммавий ахборот воситаларининг роли" мавзuida семинар-тренинг ўтказилди.**

Журналистларни қайта тайёрлаш маркази томонидан Германиянинг Фридрих Эберт номидаги жамғармаси ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда Сирдарё вилоятида фаолият юритаётган оммавий ахборот воситалари ходимлари, фуқаролик жамияти институтлари вакиллари иштирок этди.

Тадбирда фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқларини ҳимоя қилишда фуқаролик жамияти институтларининг роли ҳамда jismoniy ва юридик шахслар мурожаатларининг ҳуқуқий кафолатлари тўғрисида сўз юритилди.

— Бугунги тадбирдан қўзланган асосий мақсад журналистлар, ҳуқуқ-тартибот идоралари ва фуқаролик жамияти институтларининг фуқаролар ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилишдаги иштироки ва ўрни, ОАВ орқали фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятини юксалтириш, журналистларнинг ҳуқуқий мавзуларни ёритиши ва таҳлилий мақолалар тайёрлашида ахлоқ қоидаларига риоя қилиши юзасидан фикр алмашишдир, — дейди Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетининг халқаро журналистика факультети доценти Наргис Қосимова. — Бу борада оммавий ахборот воситаларининг роли катта.

❖ **Қашқадарё вилояти Қарши туманида касб-хунар коллежлари битирувчилари ва хотин-қизларнинг банк хизматларидан фойдаланиш имкониятларини янада кенгайтиришнинг долзарб вазифаларига бағишланган семинар бўлиб ўтди.**

Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси марказий кенгаши томонидан Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси ва "Микрокредитбанк" акциядорлик тижорат банки ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда Президентимиз раҳнамолигида тадбиркор ва хунарманд хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш, касб-хунар коллежи битирувчилари бандлигини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилаётгани таъкидланди.

Тадбирда "Хотин-қизлар тадбиркорлигини қўллаб-қувватлаш — устувор вазифа", "Банк кредитларини олишнинг тартиби ва мезонлари" каби мавзуларда маърузалар тингланди.

Мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, уларга қўшимча имтиёз ва янада қўлай шароитлар яратиш юзасидан фикр алмашилди.

ЎЗА ва махсус мухбирларимиз йўлданги материаллар асосида тайёрланди.

Ғолиблар тақдирланди

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2016 йил 28 апрелдаги "Олий таълим муассасалари талабалари ўртасида ишолар танловларини ўтказиш тўғрисида"ги буйруғига мувофиқ "Жаҳолатга қарши маърифат", "Мен диний экстремизм ва терроризм таҳдидини қандай тушунаман?" ҳамда "Биз терроризмга қаршимиз" мавзуларидаги уч босқичда ўтказилган ишолар танлови ўз нҳоясига етди.

Танловларнинг якуний босқичига олий таълим муассасаларидан 192 нафар талаба ўз ижодий ишларини тақдим этди. Натيجалар эълон қилинди. Ғолиблар Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг фахрий ёрлиғи ва пул мукофотлари билан тақдирланди.

Шунингдек, вазирликнинг 2016 йил 24 февралдаги буйруғига мувофиқ, олий таълим муассасалари талабалари ўртасида "Кеча ким

эди? бугун ким бўлди, эртага қандай марраларни эгаллашимиз керак?" мавзусидаги мақолалар танловининг республика босқичи ғолиблари ҳам аниқланди.

Мақолаларда танлов иштирокчилари юртимиздаги мислсиз ўзгаришларни ўз ҳаёти, оиласи, қишлоғи, таълим муассасаси, ишхонаси мисолида яратилган шарт-шароитлардан руҳланган ҳолда ифодалаб бердилар.

Танлов якунига кўра, Тошкент Ислам университети талабаси Ф.Маҳмасоирова биринчи, Ўзбекистон Миллий университети талабаси Д.Нишонов ва иккинчи ва Анджон давлат университети талабаси М.Жияналиева учинчи ўринга муносиб кўрилди. Ғолибларга Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг фахрий ёрлиғи ва пул мукофотлари топширилди.

Аброр УМАРКУЛОВ

Мусиқа мактабидан жаҳон саҳнасига

Шу йилнинг 13-20 июнь кунлари Испанияда ўтказилган "SEA SUM FESTIVAL FIESTALONIA MILENIO" халқаро санъат фестивалида Анджон вилояти халқ таълими бoshqarmasi тасарруфидagi болалар мусиқа ва санъат мактабларидан 5 нафар иқтидорли ўқувчи муваффақиятли иштирок этди. Анджон шахридаги вилоят "Баркамол авлод" марказида махсус танлов ғолибларини тақдирлаш маросими бўлиб ўтди.

Анджон туманидаги 7-махсус санъат мактаб-интернати ўқувчиси Омаджон Маҳмудов ушбу фестивалнинг миллий чолгулар ижрочилиги йўналишида олий ўрин — Гран-прига сазовор бўлди. У қонун созида ижро этган ўзбек миллий куйларидан "Тановар", "Наманганнинг олмаси", "Анджон полкаси" ва "Ушшоқ" танлов ҳайъати томонидан юксак эътироф этилди.

— Кейинги йилларда вилоятимиздаги мусиқа ва санъат мактабларидан юзга яқин иқтидорли ўқувчи 20 дан зиёд халқаро танлов ва фес-

тивалда муваффақиятли иштирок этиб, совринли ўринларни эгаллади, — дейди Анджон туманидаги махсус мусиқа мактаб-интернати директори Адҳамжон Исмоилов. Испанияда ўтказилган фестивалда иштирок этган вилоятимиз ўқувчиларининг барчаси совринли ўринлар билан қайтди.

— Фестиваль бизда жуда катта таассурот қолдирди, — дейди танлов ғолиби Омаджон Маҳмудов. — Танлов давомида жаҳон халқлари мусиқалари, маданияти билан яқиндан танишдик. Дўстлар орттирдик.

Шунингдек, танловнинг миллий рақслар йўналишида Анджон шахридаги 3-болалар мусиқа ва санъат мактаби ўқувчиси Қизлархон Абдурахмонова 1-ўрин, миллий чолгулар йўналишида Булоқбоши туманидаги 14-болалар мусиқа ва санъат мактаби ўқувчиси Шоҳаббос Шерзодов 1-ўрин, шу йўналишда Асака туманидаги 22-болалар мусиқа ва санъат мактаби ўқувчиси Муҳиддин Иброҳимов уд сози билан иштирок этиб учинчи ўринни қўлга киритди. Олтинқул туманидаги 17-болалар мусиқа ва санъат мактаби ўқувчиси Хадича Комилова эса фортепиано йўналишида учинчи ўринни эгаллади.

Ёш иқтидорли эгалари вилоят ҳокимлигининг дипломи ва эсдалик совғалари билан тақдирланди.

О. СИДДИҚОВ,
"Ma'rifat" мухбири

Ёз китоб билан мароқли

Ўқувчиларнинг ёғи таътилли мазмунли ўтказиш мақсадида Учкўприк тумани АРМ ходимлари томонидан мазмунли тадбирлар ўтказилмоқда. Тумандаги етти та соғломлаштириш марказида ўқувчилар учун кўчма кутубхона ташкил этилиб, "Энг кўп китоб ўқиган ўқувчи", "Мен севган асар", "Менинг севили қаҳрамоним", "Шеврия гулшани", "Уйимдаги кутубхонам" каби тарбиявий мақсада йўналтирилган тадбирлар ўтказилмоқда.

Дам олувчилар ўртасида "Гиёҳвандлик — умр заволи", "Гиёҳвандлик — тубсиз жарлик", "Ўз умрингга зомин бўлма" каби мавзуларда ўтказилган иншолар танлови якунланиб, ғолиблар аниқланди. Унда Учкўприк тумани халқ таълими муассасалари фаолият-

тини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлими ахборот-ресурс маркази китобхоналари фаол иштирок этди.

— Тумандаги 1-умумтаълим мактабининг 7-синф ўқувчисидан, — дейди Муҳлис Тоҳирова. — Китоб ўқишни жуда яхши кўраман, АРМ аъзосидан Худойберди Тўхтабоев, Турсунбой Адашбоев, Сафар Барноев, Анвар Обиджон каби ёзувчи, шоирларнинг асарларини севиб мутолаа қиламан. "Гиёҳвандлик — тубсиз жарлик" мавзусидаги иншолар кўрик-танловида ғолиб қиқшимга кўп китоб ўқиганим ёрдам берди.

АРМ кутубхоначиси Ҳанифа Маҳмудова ўтказилаётган тадбирлар натижасида китобхонлар сони сезиларли ошганини таъкидлади.

Шарифа МАДРАҲИМОВА

Мазмунли таътил

Қорақалпоқ давлат университети қошидаги 2-академик лицейда фаолият юритаётган "Табасум" кундузги болалар дам олиш оромгоҳида 100 га яқин ўғил-қиз мароқли ҳордиқ чиқармоқда.

Оромгоҳда ёшларнинг бўш вақтини янада мазмунли ташкил этиш учун барча шароит яратилган. Фан, бадиий ижодиёт ва спорт йўналишларида тўғарақлар ишлат турибди. Маданий-маърифий тадбирлар, спорт мусобақалари, интеллектуал ўйин ва турли танловлар мунтазам ўтказилмоқда.

— Мен тасвирий санъат, ёш китобхон ва спорт тўғарақларига қатнашаёман, — дейди Гулноза Маратова. — "Эртақлар — яхшиликка етаклар" мавзuida ўтказилган расмлар танловида ғолиб бўлдим. Оромгоҳдаги таътилни мароқли ўтказаятганимдан жуда хурсандман.

ЎЗА фотомухбири
Мақсад ҲАБИБУЛЛАЕВ
олган сурат.

2016-yil 13-iyul, № 56 (8913)

Ma'rifat

Metodist

9-ilova

Sifatli ta'lim-tarbiya — bosh vazifamiz

An'anaviy avgust kengashlarining sho'ba va yalpi yig'ilishlarini tashkil etish hamda o'tkazish bo'yicha tavsiyalar

(Davomi. Boshi o'tgan sonlarda.)

Xorijiy (ingliz, nemis va fransuz) tillar

Umumta'lim maktablari o'qituvchilari uchun har yili an'anaviy tarzda o'tkaziladigan avgust kengashlarining xorijiy (ingliz, nemis va fransuz) tillar bo'yicha sho'ba yig'ilishlari muhokamasiga qo'yiladigan masalalar chet tillarni o'qitish sifati va samaradorligini oshirishga xizmat qilishi shubhasiz.

Prezidentimizning 2012-yil 10-dekabrda "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish choratadbirlari to'g'risida"gi qaroriga asosan 2013-2014-o'quv yilidan boshlab umumta'lim maktablarining 1-, 2-, 3-sinflarida xorijiy (ingliz, nemis va fransuz) tillar o'qitilmoqda. Mazkur sinflar uchun darslik-majmualar (darslik, o'qituvchi metodik qo'llanmasi, mashq daftarlari va multimedia ilovasi) o'quv jarayoniga samarali tatbiq etilib, o'quvchilarning xorijiy tillarni boshlang'ich sinfdanoq puxta o'zlashtirishi uchun barcha shart-sharoit va imkoniyatlar yaratilmoqda. 2016-2017-o'quv yilida ushbu qo'llanmalarining mantiqiy davomi sifatida 4-sinf ingliz, nemis va fransuz tili darslik majmualari o'qituvchi va o'quvchilarga munosib xizmat qiladi.

An'anaviy avgust kengashlarida chet tildagi darslik-majmualarning yangicha tuzilishiga ahamiyat berish muhim, albatta. Jumladan, 4-sinf darslik-majmualari 2-, 3-sinf darslik-majmualari kabi o'quvchi darsligi, o'qituvchi metodik qo'llanmasi, mashq daftarlari va multimedia ilovasidan iborat bo'lib, davlat ta'lim standarti va o'quv dasturi asosida 68 soatlik mavzular va ularga oid mashq hamda topshiriqlarni o'zida jamlagan. Ushbu darslik-majmualar ham avvalgilari kabi mamlakatimizning barcha hududidagi muayyan maktablarda tajriba-sinovdan o'tkazilib, professor-olimlar, amaliyotchi o'qituvchilar, psixologlar hamda ota-onalar tomonidan bildirilgan takliflar asosida takomillashtirildi.

E'tiborlisi, 4-sinf darsligi quyi sinflarda o'tilgan mavzularni takrorlash orqali mustahkamlash, chet tilini chuqurroq o'rgatishga doir mashqlar bilan birga o'quvchilarning biron bir ulg'aygani, dunyoqarashi va fikrlash doirasi kengaygani, qiziqishi hamda psixofiziologik xususiyatlari inobatga olingan holda yangi mavzular, ijodiy topshiriq va vazifalar bilan boyitilgan. Masalan, o'quvchilar 1- va 2-sinfda 150 tadan leksik birliklarni bilishi kerak bo'lsa, 3- va 4-sinflarda qo'shimcha 100 tadan, 1—4-sinflarda jami 500 ta leksik birlikdan og'zaki va yozma nutq jarayonida foydalana olishi lozim. Qolaversa, "Kids' English-1", "Kids'

English-2", "Kids' English-3" nomli darslik-majmualardan farqli ravishda "Kids' English-4" darslik majmuasining "Project" qismida loyihalarning kengroq, taqdimotlar orqali yoritilishiga alohida e'tibor qaratilgan. Darsliklarda mamlakatimiz tarixi, madaniy yodgorliklari haqidagi mavzular bilan birga tili o'rganilayotgan davlatlar tarixi, geografiyasi, ijtimoiy-madaniy hayoti xususida ma'lumotlar keltirilgan. Bu kabi mavzu va topshiriqlarning mavjudligi o'qituvchilar zimmasiga darsga alohida tayyorgarlik ko'rish hamda jarayon davomida ushbu mavzularni ijodiy mashg'ulotlar orqali singdirishga jiddiy e'tibor qaratish mas'uliyatini yuklaydi.

Sho'ba yig'ilishlarida o'qituvchi metodik qo'llanmasining ahamiyatiga alohida e'tibor qaratish maqsadga muvofiq. Darslik-majmuasining multimedia ilovasi ham o'quvchilarga chet (ingliz, nemis va fransuz) tillarni chuqurroq o'rgatishga xizmat qilishi bilan bir qatorda darsda faol ishtirok etishga undaydi. Xususan, ingliz tili darslik-majmuasining multimedia ilovasi quyi sinflardagidan farqli ravishda qo'shimcha interfaol xizmatlar bo'limini o'z ichiga olgan. Ushbu bo'limda o'tilgan mavzularga oid mashq va topshiriqlardan tashqari qo'shimcha vazifalar, qo'shiqlar va videolavhalar mavjud. Bu o'quvchilarning tinglab-tushunish va og'zaki ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Nemis tili darslik-majmuasidagi multimedia ilovasining quyi sinf darslik-majmuasidagi multimedia ilovalardan farqini alohida e'tirof etish joiz. Boisi, ilova o'tilgan mavzularga oid video va audiotopshiriqlar qatori turli qiziqarli o'yinlar bilan boyitilgan. Ovoz yozish ishlarining germaniyalik mutaxassislar bilan hamkorlikda amalga oshirilgani nemis tilida to'g'ri va ravon talaffuzdagi materiallar yaratilishida muhim ahamiyat kasb etdi. Bundan tashqari, o'quvchilar mashq daftarlari ham qiziqarli rasmlar bilan boyitilgan bo'lib, yozma nutq faoliyatini rivojlantirishga yordam beradigan mashqlar mavjud. Ingliz tili mashq daftarida berilgan nazorat ishlarida alohida katakchalar ajratilgan bo'lib, o'qituvchiga o'quvchilar bajargan topshiriqlarni baholab borish imkonini beradi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2015-yil 3-iyundagi "Ta'lim muassasalari uchun matbaa mahsulotlarining xavfsizligi to'g'risidagi umumiy texnik reglamentni tasdiqlash to'g'risida"gi qaroriga asosan 1—4-sinf darsliklarining formati 60x90, 1/8 bo'lishi

belgilangani munosabati bilan chet (ingliz, nemis va fransuz) tillardan 1-sinf o'quvchi darsligi 60x90, 1/8 formatdagi 80 grammlig qog'ozda, 104 bet hajmda, 2-, 3-sinf va yangidan yaratilgan 4-sinf o'quvchi darsligi 60x90, 1/8 formatdagi 70 grammlig qog'ozda, 120 bet hajmda davlat ta'lim standarti va o'quv dasturiga mos ravishda, darslik mavzulari va mazmuni saqlangan holda chop etildi. Shu asosda darslik-majmualarga tegishli o'zgartirishlar kiritildi.

1-sinf uchun chet (ingliz, nemis va fransuz) tillardan o'quvchi darsligi avvalgi nashrlarda 60x84, 1/8 formatda, 80 grammlig qog'ozda 128 betdan iborat edi. 2016-2017-o'quv yili uchun qayta chop etilgan 1-sinf o'quvchi darsligiga bir qancha o'zgartirishlar kiritildi. Jumladan, "Kids' English-1" nomli 1-sinf ingliz tili darsligida 68 soatga mo'ljallangan darslar soni 14 ta bo'lim, 56 ta dars, 9 ta takrorlash mashg'ulotidan tashkil topib, 1- va 7-takrorlash darslari darslikdagi betlar soni qisqargani sabab o'qituvchi metodik qo'llanmasiga kiritildi.

Darslikning kirish qismida o'quvchi va ota-onalarga murojaatlar, shartli belgilar bir sahifaga joylashtirilgan. Ma'lumki, 1-sinfda turli rolli-didaktik o'yinlar va ijodiy topshiriqlar orqali o'quvchilarning tinglab-tushunish va gapirish hamda nutqiy kompetensiyalari rivojlantiriladi. Darslikning o'quvchilar bajaradigan ijodiy topshiriqlar sahifasi 2-bo'limdan boshlab har bir bo'limning 4 ta darsi 4 sahifaga ketma-ket joylashtirilib, o'tilgan 4 ta darsning ijodiy topshiriqlari ikki sahifada berildi. Bunda topshiriqlar qaysi darsga tegishligi hamda ota-onalar uchun izohlar keltirilgan.

Darslikning avvalgi nashrlardan yana bir farqi shuki, o'qituvchi va ota-onalar uchun ajratilgan sahifadagi ingliz tili harflarining yozilish va o'qilish qoidalari aynan ingliz tilida berilgan. Bu nafaqat o'qituvchilarning dars davomida ushbu harflarni o'quvchilarga to'g'ri talaffuzda o'rgatishi, balki ota-onalarning ham farzandlari bilan uy vazifalarini bajarishi va so'zlarni to'g'ri yod olishiga xizmat qiladi. Til o'rganishning boshlang'ich bosqichida bo'lgan ota-onalarga ham yordam beradi. Ingliz tilidagi tovushlarning o'qilish va yozilish qoidalari ushbu tilda yetarli bilimga ega bo'lmagan ota-onalar mavjudligi hisobga olingan holda o'zbek tilidagi harf va tovushlar bilan taqqoslanib, jadvallarda berilgan.

Amaldagi 1-sinf "Deutsch mit Spaß 1" nemis tili darsligida har bir mavzu uchun 8 ta sahifa ajratilib, takrorlashlar soni 14 ta edi. Uyg'uz vazifa uchun ajratilgan sahifalar qisqartirilib, mazmuni va mavzulari saqlangan holda

darslik 104 betga keltirildi. Yangi nashr etiladigan darslik amaldagi darslikdan farq qilgan holda 4-sahifadan boshlanib, har bir mavzu uchun 6 yoki 7 ta sahifa ajratilgan. Bundan tashqari, darslikdagi mashq va topshiriqlar amaliyotchi o'qituvchilar, psixologlar hamda ekspertiza jarayonidagi taklif va mulohazalar asosida o'zgartirildi. Darslikdagi mavzu va topshiriqlar uchun berilgan rasmlarning 80 foizi yangilandi. Bu o'quvchilarning ushbu tilni katta qiziqish bilan o'rganishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

1-sinf "Hirondelle 1" fransuz tili darsligi ham ingliz va nemis tili darsliklari kabi o'ziga xos o'zgarishlarga ega. "Ota-onalarga tavsiyalar" sahifalari qisqartirilib, mazmuni dars sahifalariga singdirildi. Bu ota-onalarning farzandlari maktabda o'tilgan darslar asosida uy vazifalarini qanday tartibda bajarishi lozimligini qulay tarzda bilishiga imkon yaratadi. Bundan tashqari, har bir bo'limdan keyin berilgan "Je sais..." takrorlash mavzulari qisqartirilib, har bir chorak uchun "Bilan" ("Takrorlash") mavzusi kiritildi.

Mavzularda keltirilgan so'zlar aniq artikl bilan berilib, murakkab tuzilgan mashqlar soddalashtirildi. O'quvchilar yanada aniqlik tushunishi uchun rasmlar ostida iboralar berildi. "Kiyimlar" mavzusi qayta ko'rib chiqilib, ayrim dialoglar, ertaklar va "Ish kuni" mavzusidagi mashqlarga o'zgartirishlar kiritildi.

Umumta'lim maktablarining yuqori sinflarida har o'quv yili yakunida bosqichli va yakuniy imtihonlar o'tkazilib, o'quvchilarning yil davomida chet (ingliz, nemis va fransuz) tillardan egallagan bilim, ko'nikma va malakalari sinovdan o'tkaziladi.

Ushbu imtihon materiallarining 1-topshiriq'iga o'zgartirish kiritilgan bo'lib, matnlar bilan ishlash joriy yilgi materiallardagi audiomatnlar bilan ishlash topshiriq'iga o'zgartirildi. Bundan asosiy maqsad, o'quvchilarning tinglab-tushunish va gapirish nutq ko'nikmasini shakllantirish, shu bilan birga, o'qituvchi va o'quvchilarning darslik-majmualardan to'liq va samarali foydalanishini ta'minlashdir. O'quv yili davomida darslik-majmualarning audiodoresurs ilovasida berilgan materiallar asosida o'qituvchi tomonidan tayyorlangan mavzularga oid audiolavha eshittiriladi hamda o'quvchi ushbu audiolavha asosida savollarga javob berishi kerak.

Ushbu topshiriqning imtihon materiallariga kiritilishidan asosiy maqsad, o'quv yili davomida o'qituvchilarning zamonaviy axborot texnologiyalari va

(Davomi 6-betda.)

(Davomi. Boshi 5-betda.)

darslik majmualarning darslik, o'qituvchi metodik qo'llanmasi va audio-resurs ilovalaridan samarali va muntazam foydalanishiga erishishdan iborat.

Sho'ba yig'ilishlarida 2013-2014-o'quv yilidan boshlab chet tili fanlari bo'yicha darsdan tashqari bepul to'garak mashg'ulotlari muntazam ravishda o'tkazib kelinayotganiga alohida urg'u berilishi kerak. To'garak mashg'ulotlari 2-, 3-, 4-sinflarda haftada 2 soatdan bir o'quv yilida jami 68 soat; 5-, 6-, 7-sinflarda haftada 1 soatdan bir o'quv yilida 34 soat hamda 8-, 9-sinflarda o'quv yili davomida 2 haftada 1 soatdan yoki o'quv yilining ikkinchi yarmida haftada 1 soatdan o'tkazilishi belgilangan.

Ushbu to'garak mashg'ulotlari yangi pedagogik texnologiyalar va turli interfaol usullar asosida chet tilida erkin muloqot muhitini yaratish, o'quvchilarda dars jarayonida egallanayotgan bilim va ko'nikmalarni shakllantirish, o'zlashtirish qiyin

bo'lgan mavzu va topshiriqlarni qo'shimcha mashg'ulotlar orqali kengroq tushuntirish va amaliyot bilan bog'lagan holda sifati tashkil etishga xizmat qilishi lozim.

Sinfidan tashqari to'garak mashg'ulotlari "Ingliz tili bilimdonlari", bilimlar bellashuvi, fan olimpiadasi kabi musobaqalarda o'quvchilarning faolligini oshirish hamda yuqori natijalarga erishishiga xizmat qiladi.

Sho'ba yig'ilishlarida yakuniy va bosqichli attestatsiya, fan olimpiadasi, bilimlar bellashuvining barcha bosqichi natijalari, "Ingliz tili bilimdonlari" intellektual musobaqasi, "Yilning eng yaxshi fan o'qituvchisi" hamda "Yilning eng yaxshi chet tili o'qituvchisi" ko'rik-tanlovlari, boshlang'ich sinflarda chet tili fanlarining o'qitilishini o'rganish yuzasidan o'tkazilgan monitoring natijalari, o'tgan o'quv yilida chet tili fanining o'qitilishida erishilgan ijobiy natijalar va yo'l qo'yilgan kamchiliklar muhokama qilinishi hamda kelgusi o'quv yili uchun rejalar belgilab olinishi lozim.

Xorijiy (ingliz, fransuz va nemis) tillar bo'yicha sho'ba yig'ilishlarida davra subhatlari yoki seminar-treninglar o'tkazish bo'yicha tavsiya etiladigan mavzular:

1. Chet tili darslarida innovatsiyaviy pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash usullari.
  2. Chet tili darslarida o'quvchilarda tinglab-tushunish, gapirish, yozish va o'qish nutq kompetensiyalarini shakllantirishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish.
  3. Chet tili o'qitilishining doimiy monitoringini olib borish, mavzularda yuzaga kelgan bo'shliqlarni to'ldirish hamda samarali deb topilgan metodlardan unumli foydalanish.
  4. Chet tili fan to'garaklari faoliyatini samarali tashkil etishdagi muhim omillar.
  5. Iqtidorli bolalar bilan ishlashni tashkillashtirish: tajriba, muammo va istiqboldagi vazifalar.
  6. Chet (ingliz, nemis va fransuz) tili o'qituvchisining kasbiy mahoratini rivojlantirishning muhim jihatlari.
  7. Chet (ingliz, nemis va fransuz) tili darslarini kuzatish va tahlil qilishning o'ziga xos xususiyatlari.
- Avgust kengashlarining sho'ba yig'ilishlari fan metodistlari hamda amaliyotchi o'qituvchilarga metodik yordam berish va ushbu fan bo'yicha yo'nalishlar belgilanishini inobatga olgan holda puxta tayyorgarlik bilan zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida noan'anaviy tarzda o'tkazilishi tavsiya etiladi.

Ijtimoiy fanlar

Mamlakatimizda umumiy o'rta ta'lim tizimining moddiy-texnika bazasini yanada mustahkamlash, yetuk kadrlar bilan ta'minlash, zamonaviy darsliklarning yangi avlodini yaratishga alohida e'tibor qaratilayotgani pedagoglar zimmasiga yuksak mas'uliyat yuklaydi.

Ta'lim tizimining yangi bosqichga ko'tarish, har tomonlama yetuk, salohiyatli kadrlarni tayyorlashda an'anaviy avgust kengashlarining o'rni va ahamiyati yuqori bo'lmoqda. Jumladan, 2016-2017-o'quv yili oldidan tashkil etiladigan avgust kengashlari ta'lim sifati va samaradorligini oshirishga xizmat qilishi, mavjud muammolarni bartaraf etish yuzasidan taklif va tavsiyalar hamda dasturlar ishlab chiqilishi bilan ahamiyatlidir.

Shu ma'noda, milliy istiqloq g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar turkumiga kiruvchi (odobnoma, Vataniy tuyg'usi, milliy istiqloq g'oyasi va ma'naviyat asoslari) fanlar hamda tarix, davlat va huquq asoslari, iqtisodiy bilim asoslari fanlaridan sho'ba yig'ilishlarini tashkil etish yuzasidan berilayotgan tavsiyalar pedagoglar tomonidan amaliy takliflarning ishlab chiqilishiga xizmat qiladi.

Milliy istiqloq g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar turkumiga kiruvchi fanlar darsliklariga kiritilgan o'zgarishlarni e'tiborga olgan holda "Darsliklarga kiritilgan o'zgarishlar va ular bilan ishlash" mavzusida sho'ba yig'ilishlarini tashkil etish tavsiya etiladi.

Yig'ilishda 2016-2017-o'quv yili uchun chop etilgan 1-, 2-, 3-sinf "Odobnoma" va "Azbuka etiki" darsliklariga kiritilgan o'zgarishlar hamda ular bilan ishlash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish maqsadga muvofiq. Mazkur darsliklar mazmunan boyib, metodik jihatdan puxta ishlangani, bugungi kunda mamlakatimizda olib borilayotgan iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy-ma'rifiy yo'nalishlardagi keng ko'lami islohotlar yoritib berilgani bilan diqqatga molik.

Jumladan, 1-sinf "Odobnoma"

(O.Hasanboyeva, M.Inoyatova) darsligidagi "Jasur yigit" hikoyasi, 3-sinf "Odobnoma" (M.Xoliqova, Sh.Ergasheva) darsligidagi "Mustaqillik yillarida ulkan yutuqlar qo'lga kiritildi", "O'zbekiston pasporti", "Vataning — onang", "Keksalarni ardoqlaylik", "Keksalarning duosi", 2-sinf "Azbuka etiki" (V.Kostetskiy) darsligidagi "Rol jivopisi v jizni cheloveka", "Semeynie prazdniki" matnlari tahrir qilindi. Shuningdek, 1-, 2-, 3-sinf "Odobnoma", "Azbuka etiki" darsliklaridagi illyustratsiya va rasmlar zamonaviylarga almashtirildi.

Mazkur darsliklardagi mavzular o'quvchilarning jamoaviy ishlashi uchun qo'shimcha materiallar hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida yondashilgan savol va topshiriqlar bilan boyitildi.

Milliy istiqloq g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar turkumiga kiruvchi fanlar darsliklari mazmuniga Prezidentimiz Islom Karimovning 2014-yil 15-16-may kunlari Samarqand shahrida o'tkazilgan "O'rta asrlar Sharq allomalari va mutafakkirlarining tarixiy merosi, uning zamonaviy sivilizatsiya rivojidagi roli va ahamiyati" mavzusidagi xalqaro konferensiyada so'zlagan nutqi singdirildi. Davlatimiz rahbarining ikkita konseptual — "O'zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida" va "Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch" asarlaridagi milliy g'oyaga aloqador fikrlar kiritildi.

Mazkur fanga oid sho'ba yig'ilishlarida "Prezidenti asarlarini o'rganamiz" ko'rik-tanlovining ta'lim-tarbiya samaradorligiga ta'siri hamda "Mahorat maktablari" xususida to'xtalish tavsiya etiladi.

Avgust kengashlari ilg'or pedagogik tajribalarni ommalashtirish uchun asos hisoblanadi. Shu bois mazkur yo'nalishda "Tajribalar ommalashganda" sho'basini tashkil etish maqsadga muvofiq.

Tarix fanidan sho'ba yig'ilishlarida o'quvchilar bilimidagi bo'shliqlarni bartaraf etish bo'yicha pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanishga alohida e'tibor qaratish tavsiya etiladi.

2015-2016-o'quv yilining yakunida o'tkazilgan ta'lim sifati monitoringi natijalariga ko'ra, tarix fanidan o'quvchilar bilimida qator mavzular bo'yicha bo'shliqlar aniqlandi.

Jumladan, 8-sinf O'zbekiston tarixi fanidan:

- "Buxoro amirligining davlat tuzilishi";
- "Buxoro amirligida shahar hayoti".

8-sinf jahon tarixi fanidan:

- "XIX asr 70-yillarida Rossiya imperiyasi";
- "XIX asr 70-yillarida Buyuk Britaniya";
- "Ashtarxoniyalar davrida ijtimoiy-iqtisodiy hayot";
- "Fransiyada birinchi imperiya va uning qulashi".

9-sinf O'zbekiston tarixi fanidan:

- "XIX asrning 2-yami va XX asr boshlarida qoraqalpoqlarning hududiy joylashuvi va ijtimoiy hayoti";
- "Toshkentning bosib olinishi".

9-sinf Jahon tarixi fanidan:

- "AQShning ichki siyosati";
- "AQShning tashqi siyosati".

Mazkur mavzularni o'zlashtirish darajasini oshirishda quyidagi metodlardan foydalanish tavsiya etiladi.

"Savol-javob" metodi mavzuning o'quvchilar tomonidan nechog'lik o'zlashtirilganligi darajasini aniqlash uchun xizmat qiladi. Bunda o'qituvchi mohiyati yoritilgan mavzu yuzasidan savollar tayyorlab, o'quvchilar e'tiboriga havola etadi. O'quvchilar savollarga javob qaytarish orqali mavzuni o'zlashtirganlik darajasini namoyish etadi. Metodni qo'llashning samaradorligi savol-javoblarning aniq, qisqa va tushunarli tarzda ifoda etilishi, aynan mavzuga doir bo'lishiga bog'liq.

"Kimning xotirasi teran?" metodi yordamida tarixiy shaxslar, sanalar, voqealarni tez eslab qolish, ularni mantiqiy davom ettirish ko'nikmasi shakllantiriladi. Misol uchun, biror o'quvchi "XIX asr 70-yillarida Buyuk Britaniya..." deb boshlasa, qolgan o'quvchilarning mazkur jumla bilan bog'liq raqam va voqealar, tarixiy shaxslarni eslashlari talab etiladi. Bu metod orqali o'quvchilarda voqealarni eslab qolish, ketma-ketlikda aytish qobiliyati shakllantiriladi.

Bu o'rinda faqat ikkita metod haqida to'xtalidik. Joylardagi tarix fan metodistlari mazkur tavsiyalarni hududlarning o'ziga xosligi, imkoniyatlari asosida kengaytirishi mumkin.

Sho'ba yig'ilishlariga tavsiya etilayotgan mavzulardan yana biri — "Tarix fanini o'qitishda axborot manbalaridan foydalanish" mavzusidir. Dars jarayonida tarix faniga oid hujjatli va

badiiy filmlardan, tarixiy, badiiy adabiyotlardan, arxitektura va boshqa san'at asarlaridan foydalanish bo'yicha ma'lumotlarni tayyorlash tavsiya etiladi. Bunda o'qituvchilarga ziyonet, uzedu.uz, rtm.uz va boshqa ta'lim portallaridan foydalanish yuzasidan tavsiyalar berilishi maqsadga muvofiq.

"O'qituvchilarning malakasini oshirish va ta'lim yangiliklaridan xabardor qilishda "Mahorat maktablari"ning o'rni" mavzusida sho'ba yig'ilishlarini tashkil etish ham yaxshi samara beradi. Bu yilgi yangiliklardan biri shuki, 9-sinf "Dunyo dinlari tarixi" o'quv dasturi va qo'llanmasi takomillashtirilib, amaliyotga joriy etildi. Shu bois sho'ba yig'ilishlarida takomillashtirilgan darsliklar, o'quv qo'llanmalari, dasturlar va ulardagi yangiliklarga ham alohida to'xtalib o'tish tavsiya etiladi.

"O'zbekiston Prezidenti asarlarida tarixni o'rganishga oid qarashlar va fikrlar" mavzusidagi sho'baning tashkil qilishda davlatimiz rahbarining "Tarixiy xotirasiz — kelajak yo'q" asaridagi tarixchi olimlar, o'qituvchilar oldiga qo'yilgan talablarga alohida e'tibor qaratish lozim.

O'zbekiston tarixi jahon tarixining ajralmas qismi ekanini o'quvchilarga tushuntirishga alohida e'tibor qaratish maqsadga muvofiq.

Bugungi globalashuv sharoitida o'quvchilarni turli mafkuraviy tahdidlardan himoya qilish maqsadida "Tarix va bugungi kun", "Mafkuraviy tahdidlar: kecha, bugun va kelajakda" mavzusida ma'ruzalar tashkil etish zarur.

(Davomi 11-betda.)

Savol bering, javob beramiz

«Одобнома»дан ким дарс беради?

Тахририятимизга иш фаолиятида учраётган ҳуқуқий масалаларга ечим излаб мурожаат қилган бир гуруҳ педагогларнинг саволларига Халқ таълими вазириликнинг мутахассисларидан тегишли жавоблар олинди. Куйида мазкур савол-жавоблар эътиборингизга ҳавола этилмоқда.

Савол: Умумий ўрта таълим мактабини ихтисослаштирилган мактабга айлантириш ёки мактабда муайян фанларни чуқурлаштириб ўқитишга ихтисослаштирилган синфлар ташкил этиш тартиби ҳақида маълумот берсангиз.

Зомин тумани

Баҳром САФАРОВ

Жавоб: Умумий ўрта таълим мактабини ихтисослаштирилган мактабга айлантириш ёки мактабда муайян фанларни чуқурлаштириб ўқитишга ихтисослаштирилган синфлар ташкил этиш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2008 йил 7 августдаги 173-сонли қарори билан тасдиқланган "Айрим фанлар чуқур ўрганиладиган давлат умумтаълим муассасаларининг ихтисослаштирилган синфлари, давлат ихтисослаштирилган умумтаълим муассасалари тўғрисида низом"га мувофиқ тартибга солинади.

Мазкур низомга кўра ихтисослаштирилган синфлар ва ихтисослаштирилган умумтаълим муассасаси ташкил этиш тўғрисидаги таклиф умумтаълим муассасаси директори томонидан тегишли туман(шаҳар) халқ таълими муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлимига киритилади.

Туман(шаҳар) ХТМФМТЭБ туман(шаҳар) ҳокими билан келишган ҳолда ҳар бир муассаса ва алоҳида фанлар бўйича ихтисослаштирилган синфлар ва ихтисослаштирилган таълим муассасалари ташкил этиш тўғрисидаги таклифни тегишли равишда Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазириликка, вилоятлар халқ таълими бошқармаларига ва Тошкент шаҳар халқ таълими бошқармасига киритади.

Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирилик, вилоятлар халқ таълими бошқармалари ва Тошкент шаҳар халқ таълими бошқармаси ихтисослаштирилган синфлар ва ихтисослаштирилган умумтаълим муассасалари ташкил этиш учун туман(шаҳар) ХТМФМТЭБ томонидан таклиф этилган таълим муассасаларининг ўқув ва моддий-техника базасини, педагог кадрлар фаолиятини ва бошқа кўрсаткичларни жойига бориб комплекс ўрганади. Мактабнинг ўқув ва моддий-техника базаси норматив талабларга мувофиқ бўлган, тайёрлаш даражасининг юқори кўрсаткичлари ва педагог кадрлар фаолияти натижалари, шунингдек, вилоят (Қорақалпоғистон Республикаси ёки Тошкент шаҳри) мактаблари орасида мактабнинг рейтинг юқори бўлган тақдирда низомнинг 10-бандига мувофиқ тест синовлари ва диагностикани ўтказиш учун буюртманомани Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест марказига, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирилик ва Соғлиқни сақлаш вазириликка беради.

Комплекс ўрганиш, тегишли фанлар бўйича ўтказилган озғак ва ёзма синовлар (ёки тест синови) ҳамда психологик-педагогик диагностиканинг натижалари юқори бўлган тақдирда Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирилик, вилоятлар халқ таълими бошқармалари ва Тошкент шаҳар халқ таълими бошқармаси Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан келишган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазириликка ихтисослаштирилган синфлар ва ихтисослаштирилган умумтаълим муассасаларини ташкил этиш тўғрисида таклифлар киритади.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирилик ихтисослаштирилган синфлар ва ихтисослаштирилган умумтаълим муассасалари ташкил этиш бўйича киритилган таклифларни ўрганиб ихтисослаштирилган умумтаълим муассасалари ташкил этиш бўйича хулосани Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликларига юборади.

Савол: 2008 йили Қарши давлат университетининг бошланғич таълим ва спорт тарбиявий иш йўналишини тамомлаганман. Мен бошланғич синфларда қайси фанлардан дарс беришим мумкин.

Малоҳат БОБОМУРОВА,
Китоб туманидаги 49-мактаб ўқитувчиси

Жавоб:

Сизга

Қарши

давлат

университетидан бошланғич таълим ва спорт тарбиявий иш йўналиши бўйича берилган диплом билан умумтаълим мактабларининг бошланғич синфларида рус ва чет тиллардан бошқа барча фанлардан дарс беришингиз мумкин.

Савол: Бошланғич синфларда одобнома фанини ўтишга ким ҳақли: бошланғич синф ўқитувчиси ёки миллий истиқлол гоёси ва маънавият асослари фани ўқитувчиси?

Бунёд АЛЛАЕВ

Китоб тумани

Жавоб:

Умумтаълим мактабларининг бошланғич синфларида одобнома фанини ўтишга бошланғич синф ўқитувчиси ҳам, миллий истиқлол гоёси ва маънавият асослари фани ўқитувчиси ҳам ҳақли. Бундай ҳолларда қайси ўқитувчи дарс соатларини бериш педагогларнинг маълумоти, иш тажрибаси ва

стажини инобатга олган ҳолда тегишли фан методика бирлашмаси тавсияси асосида мактаб маъмурияти томонидан ҳал этилади.

Савол: 2003 йилда Тошкент алоқа коллежини тамомлаганман. 2007 йилдан буён Қамаш туманидаги 61-мактаб қошидаги ахборот-ресурс марказида инженер-электрончи вазифасида ишламан. Шу пайтгача 6-разряд бўйича маош олар эдим. Яқинда туман молия бўлими мени 5-разрядга туширди. Молия бўлими мутахассисининг айтишича, 6-разряд фақат олий маълумотлиларга берилар экан. Шу тўғрими?

Алишер МИРЗАЕВ

Қамаш тумани

Жавоб: Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 19 июндаги 164-сонли қарори билан тасдиқланган "Хизматчиларнинг асосий лавозимлари ва ишчилар касбларининг янгиланган классификатори"да муҳандис-электрончи лавозимига олий маълумот малака талаби белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Молия, Халқ таълими ҳамда Меҳнат вазириликлари томонидан 2006 йилда тасдиқланган "Туман ахборот-ресурс марказлари раҳбар ходимлари ва мутахассисларининг лавозим оқладлари ва разрядлари"га асосан ахборот-ресурс марказида муҳандис-электрончи лавозимининг ягона тариф сеткаси бўйича разряди 6-разряд этиб белгиланган.

Саволлар:
1. 2014 йилда Ангрен педагогика коллежини бошланғич таълим, тарбиявий иш ташкилотчиси ва меҳрибонлик уйлари тарбиячи ихтисослиги бўйича тамомлаганман. Шу ихтисослик бўйича махсус мактаб-интернатларда тарбиячи, тарбиячи ёрдамчиси ёки тўғрақ раҳбари бўлиб ишлашим мумкинми?

2. Чет тили мутахассисига эҳтиёж мавжуд бўлган ҳудудда яшовчи абитуриентнинг чет тили мутахассислиги бўйича олий таълим муассасасига ўқишга кириши учун бериладиган имтиёзли йўлланма қайси ташкилот томонидан тақдим этилади?

Шаҳноза НАЗАРОВА

Олмалик шаҳри

Жавоблар:

1. Жисмоний ёки психик ривожланишида нуқсонлари бўлган болалар учун ихтисослаштирилган давлат таълим муассасаларининг ўқитувчиси ва уларнинг фаолияти Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 13 сентябрдаги 256-сонли қарори билан тасдиқланган "Жисмоний ёки психик ривожланишида нуқсонлари бўлган болалар учун ихтисослаштирилган давлат таълим муассасалари (мактаб, мактаб-интернатлари) тўғрисида"ги низом билан тартибга солинади.

Мазкур низомнинг 46-бандига асосан ихтисослаштирилган таълим муассасасида таълим жараёни коррекцион педагогика, дефектология соҳаси педагоглари, шунингдек, ихтисослаштирилган таълим муассасасининг фаолият соҳаси бўйича тегишли қайта тайёрлашдан ўтган ўқитувчи ва тарбиячилар томонидан амалга оширилади.

Шунингдек, низомнинг 68-бандига асосан тегишли соҳа бўйича олий маълумоти, касбий тайёргарликка ва юқсак ахлоқий сифатларга эга шахслар ихтисослаштирилган таълим муассасаларида ўқитувчи ва тарбиячи лавозимида фаолият кўрсатиши белгиланган.

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги "Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорининг 6-бандида умумтаълим мактаблари, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларида чет тиллар ўқитувчиларига зарур эҳтиёж бўлган узоқ туманлар ва қишлоқ аҳоли пунктларида яшаётган аҳоли ичидан маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг тавсияномалари асосида чет тиллар ўқитувчилари ихтисослигига олий таълим муассасаларига мақсадли қабулни амалга ошириш орқали инглиз тили ўқитувчиларига бўлган эҳтиёж қопланиши белгиланган. Ушбу тавсияномаларда аниқ бирор абитуриентнинг исми-фамилиси эмас, балки ушбу ҳудудга зарур бўлган мутахассислар сони кўрсатилади.

"Ma'rifat" муҳбири
Хайридин МУРОД тайёрлади.

2016-yil 13-iyul, № 56 (8913)

(Davomi. Boshi 5-, 6-betlarda.)

Iqtisodiy bilim asoslari fanidan sho'ba yig'ilishlarini tashkil etishda quyidagi mavzularga to'xtalish tavsiya etiladi:

- iqtisodiy masalalarni yechishning o'ziga xos tomonlari, matematik masalalardan farqli jihatlar;
- iqtidorli o'quvchilar bilan ishlash;
- mamlakatimizda tadbirkorlik va kichik biznesni rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan hamda o'zgartirishlar kiritilgan me'yoriy hujjatlar, iqtisodiy ko'rsatkichlar;

— ta'lim samaradorligini oshirishda "Mahorat maktablari"ning o'ri;

— o'quvchilar bilimidagi bo'shliqlarni to'ldirishda pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish.

2015-2016-o'quv yili yakunida o'tkazilgan ta'lim sifati monitoringi natijalariga ko'ra, iqtisodiy bilim asoslari fanidan o'quvchilar bilimida qator mavzular bo'yicha bo'shliqlar aniqlandi.

Jumladan, 8-sinf iqtisodiy bilim asoslari fanidan:

- "Ayirboshlash va pul";
- "Tovarning bozor narxi";
- "Jamg'arish va sug'urta";
- "Talabga ta'sir etuvchi boshqa omillar";
- "Iqtisodiy qaror qabul qilish."

9-sinf iqtisodiy bilim asoslari fanidan:

- "Davlatning iqtisodiyotdagi roli";
- "Asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar";
- "Aksiz va qo'shilgan qiymat solig'i";
- "Firma mablag'lari va xarajatlari".

Ushbu mavzularni tushuntirishda o'qituvchilar asosiy e'tiborni amaliyotga qaratishi, har bir mavzuni amaliyot bilan bog'lab o'tishi, o'quvchilarga bevosita yaqin bo'lgan vaziyatlardan misol keltirishi, masala ishlash, mantiqiy savollarga javob berishga o'rgatishi muhim ahamiyatga ega.

Ta'lim samaradorligini oshirish maqsadida "Modellashtirish", "Iqtisodiy qaror qabul qilish", iqtidorli o'quvchilar bilan ishlashda esa "Mantiqiy matritsa" metodlaridan foydalanish tavsiya etiladi.

"Modellashtirish" ("modulus" — o'lchov, me'yor) metodi o'quvchilarda o'zlashtirilgan mavzu, masala yoki hal qilingan muammo yuzasidan mantiqiy fikrlash, mavzu, masala yoki hal qilingan muammoning umumiy mohiyatini model(shartli belgi)lar yordamida tasvir shaklida ifodalay olish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Metodni qo'llashda tanlangan obyektning mohiyatini, muhim xususiyatlarini, ustuvor jihatlarini to'la ochib berishga alohida e'tibor qaratiladi. Mashg'ulotlarda ushbu metoddan foydalanish quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

- 1) o'quvchilar mavzu (masala, muammo) mohiyatini puxta anglaydilar;
- 2) mavzu (masala, muammo) mohiyatini to'laqonli ifoda etadigan asosiy jihatlar, tayanch tushunchalarni ajratadilar;
- 3) ular yordamida umumiy modelni yaratadilar;

4) model yordamida o'rganilgan mavzu(masala, muammo)ning mohiyati to'g'risida jamoaga ma'lumot beradilar;

5) taklif etilgan modelning maqsadga muvofiq yaratilgan, mavzu (masala, muammo) mohiyatini ochib bera olish jamoa tomonidan muhokama qilinadi.

"Iqtisodiy qaror qabul qilish" metodi — muayyan fan asoslari borasidagi bir qadar murakkab mavzularni o'zlashtirish, ma'lum masalalarni har tomonlama, puxta tahlil etish asosida ular yuzasidan muayyan xulosalarga kelish, bir muammo xususida bildirilayotgan bir necha xulosalar orasidan eng maqbul hamda to'g'risini topishga yo'naltirilgan texnik yondashuvdir. Ushbu metod, shuningdek, avvalgi vaziyatlarda qabul qilingan qaror (xulosa)lar mohiyatini yana bir bora tahlil etish va uni mukammal tushunishga xizmat qiladi.

Ta'lim jarayonida mazkur metodning qo'llanishi muayyan yuzasidan oqilona qaror qabul qilish (xulosaga kelish), o'quvchilar tomonidan bildirilayotgan har bir variantning maqbul hamda nomaqbul jihatlarini to'laqonli tahlil etish imkonini beradi.

Qarorni qabul qilish jarayonida guruhlar har bir a'zosi bildirayotgan variantlarning maqbullik hamda nomaqbullik darajalari batafsil muhokama qilinadi. Har bir variantning afzal va afzal bo'lmagan jihatlarini yozib boriladi. Bildirilgan variantlar asosida muammoni ijobiy hal etishga xizmat qiluvchi usul xususida guruh a'zolari bir to'xtamga keladi.

Agar muammo yuzasidan barcha guruhlar bir xil qarorga kelgan bo'lsa, o'qituvchi buning sababini izohlaydi.

"Mantiqiy matritsa" metodi orqali quyidagi masalalar aniqlashtiriladi:

- nega loyiha amalga oshirilmoqda?
- loyiha yakunida nima kutilmoqda?
- bunga loyihadagi qanday erishiladi?
- loyihaning muvaffaqiyati uchun qanday tashqi omillar hal qiluvchi ahamiyatga ega?
- loyihaning muvaffaqiyatini baholash uchun zarur axborotni qayerdan topish mumkin?
- loyihani amalga oshirish uchun qanday vositalar zarur?
- loyihaning xarajatlari qancha bo'ladi?

Mantiqiy matritsani tuzishdan avval quyidagi savollarga javob berish zarur:

- loyihadagi asosiy e'tibor qaysi dolzarb soha yoki masalaga qaratiladi?
- loyihadan ko'zlangan maqsad nimalardan iborat?

— loyiha mavzuga oid qanday ko'lamli (kengdan/makrodan aniq/mikrogacha) va/yoki jo'g'rofiy darajalarga (mahalliydan dunyo miqyosigacha) yo'naltirilgan?

— loyiha qanday siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy, texnologik va biofizikaviy muhitda amalga oshiriladi?

— loyihadan asosiy manfaatdor tomonlar kimlardan iborat?

— manfaatdor tomonlar qay tarzda ishlash chiqish, joriy etish, monitoring, baholash va hisobot jarayonlariga jalb etiladi?

- kim mazkur masalalar ustida ish olib bormoqda? Ular nima qilmoqda?
- loyihaning qo'llanish sohasi qaysi?
- loyihani kim amalga oshiradi?
- loyihaning kutilayotgan davomiyligi qanday?
- moliyalashtirishning kutilayotgan darajasi qanday?
- loyihani kim moliyalashtiradi?

Mantiqiy matritsa yondashuvi

Tahlil bosqichi	Rejalashtirish bosqichi
<p>Muammo tahlili — asosiy muammolar, to'siqlar va imkoniyatlarni belgilash; sabab va ta'sir munosabatlarini aniqlash.</p> <p>Manfaatdor tomonlar tahlili — asosiy manfaatdor tomonlar, mo'ljal guruhlar va benefitsiarlarni belgilash va tavsiflash, kelgusi choralar orqali qanday muammolar hal qilinadi va qanday salohiyatdan foydalanish mumkin?</p> <p>Maqsadlar tahlili — aniqlangan muammolardan kelib chiqqan holda maqsadlarni ishlab chiqish; vosita va maqsadlar munosabatlarini belgilash.</p> <p>Strategiya tahlili — maqsadlarga yetish uchun turli strategiyalarni belgilash; eng ma'qul strategiya(lar)ni tanlash; asosiy maqsadlarni (olamshumul maqsadlar va loyihaning maqsadi) belgilash.</p>	<p>Mantiqiy matritsa — loyiha/dasturning tuzilmasini belgilash, uning ichki mantiqini tekshirish, maqsadlarni o'lchanuvchi vositalar bilan shakllantirish, (umumiy) vositalar va chiqimlarni belgilash.</p> <p>Faoliyatni rejalashtirish — tadbirlar tartibi va o'zaro bog'liqligini aniqlash; ularning davomiyligini baholash, oraliq ko'rsatkichlar va mas'uliyatni belgilash.</p> <p>Resurslarni rejalashtirish — tadbirlar jadvalidan kelib chiqib, resurslarni safarbar qilish jadvali va byudjetni tuzish.</p>

Guruhlarda ishlash (60 daqiqa).

Klassik mantiqiy matritsa

Umumlashtirilgan ta'rifi	Obyektiv baholash indikator	Qiyoslash uchun vositalar	Muhim taxmin (faraz)lar
Maqsad/vazifalar	Maqsadga yetishni o'lchash uchun vositalar	Turli ma'lumot manbalari: qo'llaniladigan usullar	Maqsad hamda vazifaning o'zaro bog'liqligi
Muammo	Loyihaning yakunlanish holati	Turli ma'lumot manbalari: qo'llaniladigan usullar	Maqsad hamda vazifaning o'zaro bog'liqligi
Yakunlar/natijalar	Natijalar miqyosi: rejalashtirilayotgan yakunlash kunlari	Turli ma'lumot manbalari: qo'llaniladigan usullar	Xarajatlilar va mahsuldorlikning o'zaro bog'liqligi
Resurslar/faoliyat yo'nalishlari	Resurslar turi /darajasi/ boshlanish kuni	Takliflar ma'lumotlari: boshqa ma'lumot manbalari	Dasturning asoslangani to'g'risida dastlabki taxminlar

Ichimlik suvi bilan ta'minlash va sanitariya xizmatlaridan foydalanish holatini yaxshilash misolida

Ta'sir	Maqsadli guruhlarda 2020-yilgacha sog'liqni saqlash va sanitariya sharoitlarini yaxshilash.
Yakun	Suv ta'minoti va sanitariya xizmatlaridan barqaror foydalanish borasida maqsadli guruhlar imkoniyatini yaxshilash.
Qisman yakun	Suv ta'minoti tizimini qayta ta'mirlash va yaxshilash.
Tadbir	Suv ta'minoti va sanitariya bo'yicha yangi obyektlarni loyihalashtirish va qurish.
Resurs	Inson resurslari, trening, ekspertlar, moliyalashtirish va hokazo.

Intervensiya mantiqi

Keng ko'lamli vazifa: akilif/dastur hissa qo'shayotgan manfaatdorar uchun foyda keltiradigan, uzoq muddatli.

Aniq vazifalar: taklif/dasturning asosiy vazifasi — loyihaning asosiy benefitsiar(fransuzcha so'z bo'lib, "naf" va "foyd oluvchi" ma'nolarini bildiradi) afzalliklarini loyiha yakuniga kelib belgilaydi.

Qisman yakun/natijalar: taklif/dastur tomonidan xizmatlar yoki mahsulotlar. Takliflar natijasida kutilayotgan o'zgarishlar.

Resurslar/tadbirlar: qisman yakunlash uchun ko'rilayotgan choralar. Birinchi ustun bo'yicha ayrim asosiy savollar:

- vaziyatni yaxshilash bo'yicha sizning qarashingiz qanday?

- uzoq muddatli qanday o'zgarishlarni qo'llab-quvvatlaymiz?
- aniq qanday chora ko'rishimiz mumkin?
- o'zgarishlarga erishish uchun nima qilishimiz zarur?
- ularga erishish uchun qanday choralar qo'llashimiz kerak?
- Ayrim zaruri fikrlar:
- loyihangiz faqat maqsadga erishishga xizmat qiladi;
- faqat bitta maqsad mavjud;
- niyat o'tgan zamonda ifodalangan. Chunki unga bir necha yildan so'ng erishasiz;
- qisman yakun va natijalar seziladigan narsa bo'lib, otdan boshlanadi;

(Davomi 12-betda.)

2016-yil 13-iyul, № 56 (8913)

ДОН МАҲСУЛОТЛАРИ САЛОМАТЛИККА ФОЙДА

Гарвард университети қошидаги Аҳоли саломатлигини ўрганиш мактаби ходимлари 14 мавзуга йўналтирилган изланишлар натижасини бир-бирига солиштириб, овқатланиш ва ўлим хавфи ўртасидаги боғлиқликни ўрганди.

«Medical Xpress» нашрида келтирилишича, мазкур тадқиқотларни тўлақонли ўтказиш учун жараёнда жами 780 минг нафар кўнгилли 6 йилдан кам бўлмаган мuddатда иштирок этган. Иштирокчилар бу вақт оралигида асосан дуккакли ўсимликлар, хусусан, дон, гурuch, сули ва арпа истеъмол қилган эди.

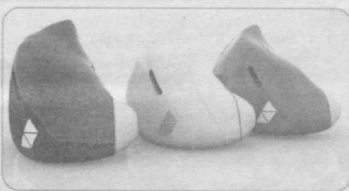
Тадқиқотлар натижасида кунга уч маҳал дон маҳсулотларидан тайёрланган овқат еган инсонларда ўлим хавфи бир маҳал истеъмол қилганларга нисбатан 20 фоиз кам бўлиши аниқланди. Шунингдек, юрак-қонтомир хасталиклари аломатлари 4 фоиз, саратон хавфи эса 14 фоизга қисқарган.

Ки Сан бошчилигидаги тадқиқотчилар гуруҳи хулосасига кўра, донли маҳсулотлар кўшиб пиширилган бир порция овқат юрак хасталиклари билан боғлиқ ўлим хавфини 9 фоиз, онкологик хасталиклар аломатини 5 фоиз ҳамда ўлимга сабаб бўладиган барча омилларни 7 фоизга камайтиради. Бундан ташқари, ушбу таомлар артериал қон босимини тушириб, холестерин миқдори камайишига ҳам ёрдам беради.

ЧЕТ ТИЛЛАРИНИ «ТУШУНАДИГАН» ҚУЛОҚЧИНЛАР

«Waverly Labs» компанияси чет тилидаги гапларни тўғридан-тўғри таржима қилиб берадиган қулоқчинларни фойдаланувчиларга тақдим этгани ҳақида «Hi-News» хабар берди.

Фантастик фильмларда қаҳрамонлар хоржилик инсонлар билан махсус қурилмалар ёрдамида мулоқотга киришганига бир неча бор гувоҳ бўлганмиз. Тиниб-тинчимас олимлар бундай хусусиятга эга қурилма лойиҳасини қисқа мuddатда ҳақиқатга айлантirdи. Аслида мазкур ишга қўл урилишига компания асосчиси Эндриу Очоаданинг француз таниши би-

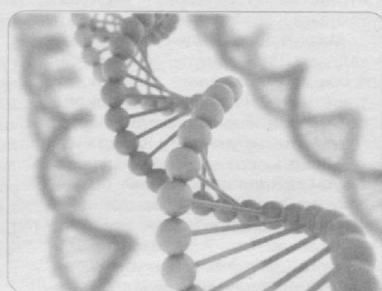
лан гаплашишга, сўзларини тушунишга қийналгани сабаб бўлган. Шундан сўнг у таржима учун кўмаклашувчи ихчам эшитиш мосламаси яратилиши мақсад қилди.

Мазкур гажет смартфон тизими ва махсус дастурий таъминот ёрдамида ишлайди. Икки хил тилда сўзлаётган сўхбатдошлар ушбу қулоқчинни тақиб олса, бир-бирини тушуниб, тил топишиши осон кечади.

Шунга қарамай, бу ихтиро ҳали мукамал даражада эмас, айрим камчиликлари ҳам бор. Хусусан, қурилма таржима жараёнида турли мантқий хатоликларга йўл қўйиши мумкин. Шунингдек, аудиомаълумотлар кечикиб узатилиши боис уларни қабул қилиш ва узатиш, бошқа тилларга ўгиришга хизмат қиладиган дастурий таъминот устида қайта ишлаш керак.

ВИРУС ДНКДАН АЖРАТИБ ОЛИНДИ

Темпл университети олимлари орттирилган иммунитет вирусни кодларини ўзида сақлаётган ДНКнинг маълум қисмини олиб ташлашга муваффақ бўлди, деб ёзади «Gene Therapy» нашри.

Тадқиқотчилар жониворлар ДНКси устида тажриба ўтказган бўлса-да, мазкур усулни инсонларда ҳам синаб кўриш мумкинлиги ва у самарали натижа беришини таъкидламоқда. Гап шундаки, мутахассислар технология ёрдамида трансген кемирувчиларнинг ДНКсидан ОИВни буткул бартараф этди. Махсус дастур кўмагида ОИВ вирусини ажратиб олиш жараёни аввалада жониворнинг генетик кодида кирилди ва зараркуанда йўқ қилинди. Вирусли РНК тахлили

лимфоцитлар, шунингдек, лимфа тугунларида ҳам хавфнинг кескин камайганини кўрсатди. Бу эса жониворнинг бутунлай соғайиб кетишига умид уйғотди.

Хозир замонавий тиббиётда ОИВни даволаш мақсадида антиретровирус воситалардан фойдаланилади. Мазкур муложа усули ёрдамида вируснинг кўпайишига қаршилиқ қилиш мумкин, бироқ касалликни бутунлай бартараф этиб бўлмайди. Натижада ОИВ сурункали инфекцияга айланади ва бемор иммунитетини аста-секинлик билан емиради.

Олимларнинг таъкидлашича, янги усул тез кунда инсонларда ҳам синаб кўрилади. Мазкур технология орқали юқумли касалликдан бутунлай халос бўлишга умид боғланмоқда.

Хилола ҚАРШИБОЕВА тайёрлади.

реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама

Аманов Шухрат Бахтиёровичнинг «Лалми ҳудудларда етиштириладиган мойли экинларнинг зараркундалари ва уларга қарши кураш мажмуини тақомиллаштириш» мавзусидаги 06.01.09 — Ўсимликларни ҳимоя қилиш ихтисослиги бўйича бажарилган докторлик диссертацияси ҳимояси Тошкент давлат аграр университети ва Андижон қишлоқ хўжалик институти ҳузуридаги 16.07.2013. Қх.22.01 рақамли фан доктори илмий даражасини берувчи илмий кенгашнинг 2016 йил 26 июль соат 10:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.
Манзил: 100140, Тошкент шаҳри, Университет кўчаси 2, Тошкент давлат аграр университети, тел\факс: (0-371) 260-48-00, e-mail: tgau@edu.uz

Сидиков Исамиддин Хакимовичнинг 05.01.08 — «Технологик жараёнлар ва ишлаб чиқаришларни автоматлаштириш ва бошқариш» ихтисослиги бўйича «Ноаниқлик шароитида динамик объектларни бошқариш жараёнларини интеллектуаллаштириш модели ва алгоритмларини яратиш» мавзусидаги докторлик диссертацияси ҳимояси Тошкент давлат техника университети ва ЎзРФА Энергетика ва автоматика институти ҳузуридаги фан доктори илмий даражасини берувчи 16.07.2013. Т.02.01 рақамли илмий кенгашнинг 2016 йил 26 июль соат 10:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.
Манзил: 100095, Тошкент шаҳри, Университет кўчаси, 2-уй. Тел/факс: (0-371)246-46-00, 227-10-32; e-mail: tstu_info@tdtu.uz

Халқ таълими вазирлиги тасарруфидоги хорижий тилларга ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби 2016-2017 ўқув йили учун 2-синфларга қабул эълон қилади!

- Кириш синовларида қатнашиш учун куйидаги ҳужжатлар топширилиши керак:
1. Мактаб директори номига ариза;
  2. Туғилганлик тўғрисида гувоҳнома (асли ва унинг нусхаси);
  3. Ўқувчининг баҳолар табели (нусхаси);
  4. Тиббий маълумотнома (086\У);
  5. Фотосурат — 6 дона (3x4) конвертда;
  6. Психологик-педагогик ташхис дафтаридан нусха ёки ўқувчининг қизиқишлари, ўқув фанларини ўзлаштириши ҳақида тасдиқланган тавсифнома;
  7. Турар жойидан маълумотнома
  8. Тез тиккич (скоросцеватель).

Ҳужжатлар 2-синфлар учун 2016 йил 1 июлдан 2016 йил 31 июлгача (шу куни ҳам) қабул қилинади.

Манзил: Тошкент шаҳри, Учтепа тумани, Шайхзода кўчаси, 12-мавзе, Хуросон маҳалласи.
Кўшимча маълумотлар учун телефон: 271-55-82, мактаб сайти: xorijiltaktab@xtv.uz

Ашуров Хатам Бахроновичнинг 01.04.04-Физик электроника ихтисослиги бўйича «Поликристалл кремний олишининг моносиланли технологияси ва кремний структураларни яратишининг ионли стимуллашган усуллари» мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси ЎзРФА Физика-техника институти ва Самарқанд давлат университети ҳузуридаги 16.07.2013. FM/Т. 12.01 рақамли илмий кенгашнинг 2016 йил 28 июль соат 10:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.
Манзил: 100084, Тошкент шаҳри, Бодомзор йўли кўчаси, 2-Б уй. Тел/факс: (0-371) 235-42-91, e-mail: lutp@uzsci.net

Насриддинов Сайфилло Саидовичнинг 01.04.10-Ярим ўтказгичлар физикаси ихтисослиги бўйича «Кремний асосида никел атоми нанокластерли термодатчикни ишлаб чиқиш ва уни тайёрлаш технологияси» мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси ЎзРФА Физика-техника институти ва Самарқанд давлат университети ҳузуридаги 16.07.2013. FM/Т. 12.01 рақамли илмий кенгашнинг 2016 йил 27 июль соат 10:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.
Манзил: 100084, Тошкент шаҳри, Бодомзор йўли кўчаси, 2-Б уй. Тел/факс: (0-371) 235-42-91, e-mail: lutp@uzsci.net

Мирзо Улугбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети маъмурияти ва касба уюшма қўмитаси Математика факультети «Математик анализ» кафедраси профессори, Ўзбекистон Фанлар академияси академиги Азимбой Садуллаев ўқаси **Юсуфбой САДУЛЛАЕВ**нинг вафоти муносабати билан таъзия изҳор этади.

«Умрим дафтаридаги дурдоналар»

Ёқутжон Ибодуллаеванинг шу номли китобини ўқиб чиқдим. “Ўқитувчи” нашриёт-матбаа ижодий уйи томонидан чоп этилган мазкур китоб содда ва раvon, самимий ёзилган. Муаллиф китобни ота юрт мадди, буюк фарзандларни хотирлашдан бошлади. Шу аснода Ватан тулпорини, унинг ҳар қарич ерини эъзозлаш кераклигини уқтиради. Ёқутжон туғилган масканига улкан ҳаёт тажрибаси билан теран нигоҳ ташларкан, ёшларни ватанпарварликка чорлайди.

Азалдан халқимизда етти пуштини билиш олий қадрият саналади. Демакки, ажодларга муносиб авлод бўлмоқлик шарафи бизни ҳамиша “ўртаб” келган. “Умрим дафтаридаги дурдоналар”да ана шу ақида бадий ифодасини топади. Китобда муаллиф ўз ажодларининг нурли ҳаёт йўлларидан ҳикоя қилади. Инсонга наф келтириш, халқ учун кайғуриш олий саодат эканини уқтиради.

Шунингдек, онахон китобда ўз оиласи, ақинлари, маҳалласи ва маҳалладошлари ҳақида ҳам мароқ билан ёзади. Бунда фарзанд тарбияси, кўни-кўшничлик, қариндошлик муносабатлари халқимизнинг гўзал ва бетакрор анъаналари, урф-одатларига улашиб кетади. Оила кўргонини мустаҳкам тутиш, аёл, онадек мукаррам зотларни ардоқлаш бевосита соғлом муҳитнинг қарор топишида муҳим аҳамият касб этади.

Китобнинг ўзига хос, ўқишли саҳифаларидан яна бири — Ёқутжон онанинг ўқитувчилик фаолияти ёритилган ўринлардир. Айтиш мумкинки, китоб бу жиҳатдан педагог касбининг сир-синаотлари хусусида бугунги кун ўқитувчисига тажриба мактаби, фикр алмашув жараёни мисоли. Муаллиф ёзади: “Болаларга меҳр кўзи билан қарай олмаган, уларни худди ўз фарзандидек кўрмаган, суймаган одамдан ўқитувчи чикмайди”.

Дилшод ҒОЙИПОВ,
филология фанлари номзоди,
доцент

От миниб ориятга йўлдош бўлган эр йигитлар, соҳиби қалбидаги энг яширин туйғуларнида илган тулпорлар, қахрамонга қанот бўлган бедовлар ҳақидаги ҳикоялар кишини беихтиёр ўтмишининг сарҳадсиз ва сирли кенгликларига етаклайди. Адабиётимиз от ҳақидаги яна бир асар билан бойиди. Ўзининг шеърлари, қиссалари орқали китобхонларга танилиб улгурган ижодкор Жуманазар Бекна-

Жуманазар Бекназар
ҚАШҚА ЙЎРГА

«Қашқа йўрға»

зарнинг навбатдаги китоби — “Қашқа йўрға” инсон ва табиат уйғунлиги ҳақидаги яши асардир.

Мазкур асар бундан икки йил муқаддам “Шарқ юлдузи” журналининг 4-сонидан чоп этилган бўлиб, китоб унинг қайта ишланган ва тўлдирилган варианты ҳисобланади. Асарда Парда раис ва унинг оти Қашқа йўрға кечмиши мисолида собиқ шўролар тузуми вақтида халқимизнинг бошдан кечирганлари ёритиб берилди. Ровий бевосита қахрамоннинг ўзи бўлгани учун ҳам китобхон воқеалар ичида юргандек, ҳаммасини ўз кўзи билан кўриб тургандек сезади. Эътиборлиси, асарнинг бирор ўрнида отнинг сифатларини муаллифнинг ўзи

дииятга таянган эмас, балки тарихий билим ва кўникмаларга эгаллиги ҳам англашлади.

Асар тақризи (“Инсон ва табиат уйғунлиги тараннуми”)да филология фанлари номзоди, доцент Аҳамбек Алимбеков деганидек, “Қашқа йўрға” қиссаси от ҳақида битилган қасидадек ўқилади. Халқимиз бошига солинган оғир кунларни эслатади, қатғонларни унутишга ҳақимиз йўқлигини англайди, қолаверса, бизни табиатга, жониворлар оламига янада яқинроқ бўлишга ундайди”.

Азамат МАМАТҚУЛОВ,
Олмазор политехника касб-хунара коллежи ўқитувчиси

Инсоний қадриятлар уни англаш ва тушуниш керак

Фалсафа фанлари доктори Гулноз Рўзमतованинг “Фалсафа тарихи: ғарб мамлакатлари уйғониш ва янги давр фалсафий тафаккури хусусиятлари” ўқув кўланмаси иж-

Ишончли манба ўқувчини чалғитмайди

Инсон дунёвий илмларни ўзлаштириб, пухта эгалласаю, уларни тўғри қўлай олмас, беҳудага куч сарфлайди, холос. Қадимдан боланинг фаҳм-фаросати, бирор мушкулот олдида фақат ўзи йўл топиши синовдан ўтказилиб, мантиқий фикрлашнинг ўстиришга алоҳида эътибор қаратилган.

Замонавий ахборот технологиялари, компьютер асрида ҳам мантиқ илмига эҳтиёж сира камаймаган, аксинча, таълим системасида фаннинг аҳамиятини ошириш, ўқувчи, талабаларни энг сўнги янгиликларидан хабардор этиш учун салмоқли ишлар қилинмоқда. Қадрлар тайёрлаш миллий дастурида белгиланган вазифаларнинг тадрижий ижроси натижасида мантиқ фани бўйича

маърузалар матни, турли ўқув кўланмалари, дарсликлар нашр этилиб, касб-хунара коллежи, академик лицей ҳақида олий ўқув юрғларида ўқитилмоқда. Лекин ўзаро ахборот алмашиш, техника тараққиёти сабаб маълумотларнинг тез-тез янгиланаётгани, илмий баҳс-мунозара, муаммоларга ечимларнинг ранг-баранглиги эски қараш, тахминларни рад этиб, фандаги қолипларни бузади. Бунда, шубҳасиз, ҳар томонлама асосланган, жаҳон тажрибалари билан бойитилган дарслик ёки ўқув кўланмаси талаба ёшлар, мураббий-ўқитувчилар учун энг самарали ҳақида ишончли манбадир.

Дилбар Файзихўжаеванинг “Мантиқ: изоҳли луғат” тўплами таълим систе-

маси талабларига мос келадиган китоблар сирасига киради. Гарчи мантиққа оид айрим терминлар “Фалсафа: қомусий луғат”, “Фалсафа: энциклопедик луғат”ларида келтирилган бўлсада, фаннинг ўрганиш объекти, категориялар системаси, қонунийлари ва бошқа жиҳатлари тўлиқ қамраб олинмаганди. Д.Файзихўжаева тузган мазкур луғатда 500 дан ортиқ атамалар изоҳи келтирилиб, фаннинг фундаментал тушунчалари, қонунлари, амаллар, замонавий мантиқнинг асосий йўналишларига қўшимча, далилловчи муҳокама юритиш — аргументлашнинг амалий кўникмаларини мукамаллаштириш мавзуси ҳам назардан четда қолмаган.

Луғатнинг ўзига хос жиҳатларидан яна бири — мантиқ фанида қўлланиладиган махсус терминлардан ташқари фалсафа, психология, математика фанларидаги мантиқ билан боғлиқ жумлаларнинг изоҳлари келтирилиб, улар мантиқ

Деворбоп ашёларни ишлаб чиқариш технологияси

Бугун юртимизнинг тобора чирой очиб, кўркاملаниб бораётгани замирида халқимизнинг чинакам яратувчанлик, бунёдкорлик фазилати мужассам. Бунда нафақат амалий саъй-ҳаракатларнинг, балки илмий изланишларнинг аҳамиятини таъкидлаш мақсада мувофиқ. Техника фанлари доктори, профессор Раҳимбой Раҳимовнинг “Деворбоп ашёларни ишлаб чиқариш технологияси” ўқув кўланмаси бу жиҳатдан ўзига хос тадқиқотлар сира-сидандир.

Кўланма 14 бобдан иборат бўлиб, унда замонавий деворбоп ашёларнинг асосий хоссалари кенг ёритилган. Жумладан, биналарда ашё ва буюмларнинг тезда бузилиш сабаблари юзасидан келтирилган маълумотлар ўқувчи-ёшларнинг соҳа бўйича билим ва кўникмалари шаклланишига ёрдам беради. Ўқув кўланмадан фойдаланиш жараёнида бўлажак мутахассислар бозор иқтисодиёти шароитида вужудга келадиган мураккаб масалалар ечимини, аънанавий ва замонавий курилиш ашёларининг самарали турларини мустақил танлашни ўрганади. Шу мақсадда ўқув кўланмада деворбоп ашёларни ишлаб чиқариш технологиясида ишлатиладиган барча турдаги ашёлар, уларни ишлаб чиқариш усуллари, тайёрлаш технологияси борасида фикр-мулоҳазалар атрофлича баён этилган.

Эркин ҚОСИМОВ,
техника фанлари доктори, профессор

тимоий-гуманитар йўналишлар бўйича олий ўқув юрғлари мутахассисликлари ҳамда фалсафа тарихи билан шуғулланувчиларнинг қизиқишини ҳисобга олган ҳолда ёзилган.

Ўқув кўланмада фалсафа тарихининг ривож, ҳозирги ҳолати, инсоният ҳаётида тутган ўрни, ижтимоий фикр тараққиётига қўшган ҳиссаси ҳақидаги маълумотлар ўз аксини топган. Мавзуларга оид вазифаларда машҳур олим, файласуфларнинг асарларидан олинган ҳикматли сўзларнинг берилиши талабаларнинг фалсафий билимларини кенгайтиришга ёрдам беради. Қўланма ғарб фалсафасининг муаммолари ва йўналишлари, уларда илгари сурилган ва асосланган ғоялар ва тамойиллар билан танишиш, уларнинг мазмун-моҳиятини тўла англаш ҳамда илмий, назарий, амалий аҳамияти, айнисқа баркамол авлодни тарбиялашдаги тутган ўрни юзасидан хулосалар чиқариш, қиёсий таҳлил қилиш, бу борадаги қарашлар ҳамда ёндашувлар тўғрисидаги муайян маълумотга эга бўлишга қаратилган. Мазкур кўланма фалсафа тарихи фанининг амалий жиҳатларини англашда, умуминсоний қадриятларни ўзлаштиришда муҳим аҳамият касб этади.

Озода НИШОНОВА,
фалсафа фанлари номзоди, доцент

илми нуқтаи назаридан шарҳланган. Муаллиф қадимги Ҳинд мантиғи, Аристотел, Ўрта аср Яқин ва Ўрта Шарқ мантиқшуносларининг таълимотларидан унумли фойдаланиб, ўз илмий изланишларини ҳам тақдим этади.

Ишончли, илмий асосга эга, маълумотлари тўғри китоб ўқувчини ҳеч вақт чалғитмайди. Д.Файзихўжаева тузган луғат ҳам олий таълим муассасалари талабалари учун мантиқ илмини етарлича ўзлаштириш, саволларига жавоб топиш, илмий изланишларида қўл келиши, доимий суянчига айлланиши, шубҳасиз.

Шаҳноза МАДАЕВА,
ЎЗМУ “Фалсафа ва мантиқ” кафедраси мудири,
фалсафа фанлари доктори

ЎЗБЕКИСТОН МЕВА-САБЗАВОТЛАРИ – ЖАҲОН БОЗОРИДА ЭНГ ХАРИДОРГИР

(Давоми. Боши 1-, 2-бетларда.)

Халқаро форум озиқ-овқат саноати ва қишлоқ хўжалиги соҳасининг барча замонавий йўналишларини ўзида мужассам этган. Унда ҳўл ва куруқ мевалар, цитруслар, сабзавотлар, кўкатлар, полиз экинлари, дуккакли ўсимликлар, ёнғоқлар, зирavorлар, ичимликлар, қадоклар ва қадоклаш технологиялари, транспорт ва логистикага оид кўплаб бўлимлар ишлаб турибди.

Мамлакатимиздаги қулай сармоявий муҳит хорижий давлатлар билан савдо-иқтисодий муносабатларни янада кенгайтириш, барча соҳага замонавий технологияларни жалб этишда муҳим омил бўлаётир. Хусусан, мева-сабзавотчилик соҳасида замонавий талабларга жавоб берадиган, сифатли маҳсулотлар ишлаб чиқаришга ихтисослашган кўплаб корхоналар самарали фаолият юритмоқда.

Ўзбекистон мева-сабзавотчилик соҳаси вакиллари-нинг маҳсулотлари мамлакатимизнинг барча вилоятларидан келган компаниялар экспозицияларида кенг ўрин эгаллаган. "Agro Sweet Plus", "Afruz-Kamol-Nabi", "Delta Ekspress", "Fergana Agroexport Biznes", "Qashqadaryo Agroeksport Info", "Different Med", "Business Diamond Invest" корхоналари шулар жумласидандир. Улар кенг турдаги мева-сабзавот маҳсулотларини намойиш қилиб, ўз хизматларини таклиф этмоқда.

— 2008 йилдан буён фаолият юритаётган компания-миз қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш, мева-сабзавотларни қуриштириш ва уларнинг савдоси билан шуғулланади, — дейди Наманган шаҳридаги "Afruz-Kamol-Nabi" масъулияти чекланган жамиятининг тижорат ишлари бўйича директори Собит Нўъмонов. — Мамлакатимизда тадбиркорлар фаолиятини ривожлантириш учун барча зарур шарт-шароитлар яратилмоқда. Корхонамиз ишлаб чиқариш жараёнига замонавий технологияларнинг жалб этилиши йилга 25 минг тонна маҳсулотни қайта ишлаш имконини бераётир. Маҳсулотларимизга хорижда ҳам талаб катта. Уларнинг экспортини кенгайтиришни режалаштирганмиз. Халқаро мева-сабзавот ярмаркаси шу жиҳатлари билан бизга жуда маъқул бўлмоқда.

Ярмарка доирасида экспортчилар ва Ўзбекистон мева-сабзавот маҳсулотлари харидорлари ўртасида ўзаро уррашувлар, давра суҳбатлари ўтказилиши, тадбир иштирокчиларининг мева-сабзавот маҳсулотларини қайта ишлайдиган корхоналар, интенсив боғлар, музлаткичли омборлар билан танишуви режалаштирилган.

— Ташкилотимиз Ўзбекистон билан кўплаб соҳаларда қатор қўшма лойиҳаларни амалга ошириб келмоқда, — дейди Осиев тараққиёт банкининг мамлакатимиздаги ваколатхонаси раҳбари Таево Қониши.

— Ҳамкорлигимизнинг энг муҳим устувор йўналишларидан бири ирригация тизимини модернизация қилишга қаратилган лойиҳалардир. Ўзбекистонда қишлоқ хўжалиги соҳасини ривожлантиришга, фермер ва ишбилармонларга имтиёзлар яратишга, мева-сабзавотчилик тarmog'ini тараққий эттиришга катта эътибор қаратилмоқда. Бундай юксак эътибор Ўзбекистон иқтисодиётининг муттасил ривожланишида муҳим омил бўлаётир. Мамлакатингиз билан бундан кейин ҳам ўзаро манфаатли қўшма лойиҳаларни ҳаётга изчил татбиқ қилишда фаол иштирок этиш ниятидамиз.

Ушбу анжуман мамлакатимиз ишбилармонлари ва чет эллик ҳамкорлар ўртасида музокаралар ўтказиш, тажриба алмашиш, ўзаро ҳамкорлик истикболларини белгилаш, икки томонлама манфаатли шартномалар имзолаш, хорижий инвестицияларни жалб этиш, жаҳон озиқ-овқат маҳсулотлари бозорининг йўналишлари ва ривожланиш истикболларини таҳлил этиш, Ўзбекистоннинг экспорт салоҳиятини янада юксалтиришга хизмат қилади.

Халқаро мева-сабзавот ярмаркасининг очилиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ш.Мирзиёев сўзга чиқди.

Нодира МАНЗУРОВА,
ЎзА муҳбири

Ёлқин ШАМСИДДИНОВ (ЎзА) олган суратлар.

Ma'rifat

ТА'СИС
ЕТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ та'лими вазири,
Ўзбекистон Олий ва о'рта махсус
та'лим вазири, Ўзбекистон
Та'лим, фан ва маданият
ходимлари касба уюшмаси
Respublika kengashi.

Бoш муҳаррир Абдусамат РАҲИМОВ

Газета О'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-йил 22-декабрда 0067-рақам билан ро'yxatга оlingан.
Индекс: 149, 150. Г-724. Тиражи 35394.
Ҳажми 4 бoсма табоқ. Офсет усулида бoсилган,
қoғ'oz бичими А-3. Баҳоси сотувда еркин нархда.

ТЕЛЕФОНЛАР:

қабулхона — 233-50-55;
котибият — 233-99-15;
реклама ва маркетинг бо'лими —
233-42-92(факс), 236-54-17.

ISSN 2010-6436

«Ma'rifat» dan
materiallarni ko'chirib
boshish tahririyat ruxsati
bilan amalga oshirilishi
shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqriz
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

MANZILIMIZ:
100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar:
Liliya BINASHEVA, Malohat TOSHOVA.
Navbatchi muharrir:
Oyubov OCHILOVA.
Navbatchi:
Bobomurod XUDOYBERDIYEV.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxonangiz: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

ЎзА yakuni — 21.45 Topshirildi — 22.00

1 3 4 5 6